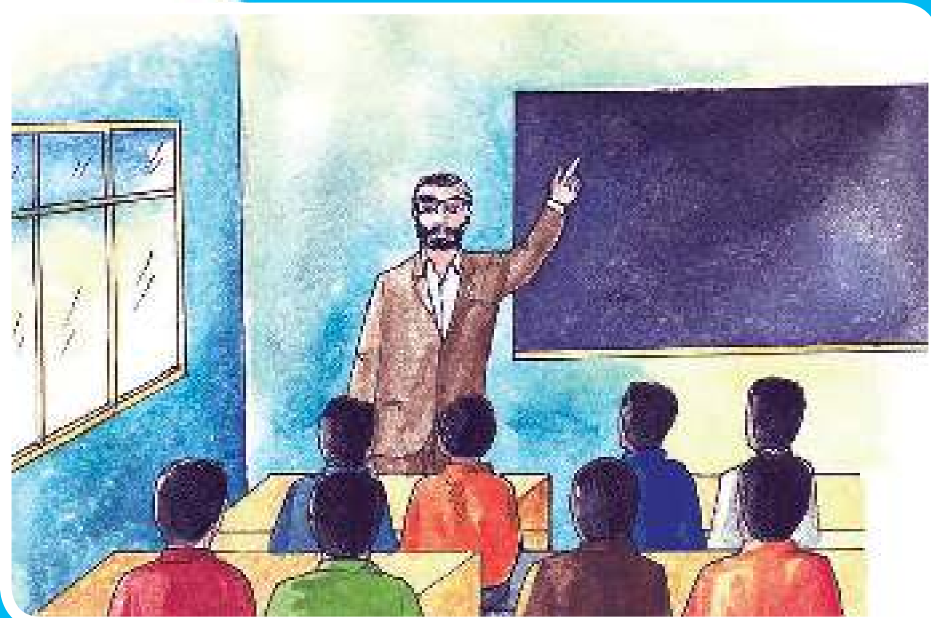
معارفئ وزارت

بلوچی

۴ صنف

چاپئ سال: هـ .ش. ۱۳۹۹

ملیین سرود

دا وطن افغانستان دی
دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې
هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی
د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو
د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي
پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي
هم ایماق، هم پشه یان
دا هېواد به تل ځلیږي
لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به
لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

معارفئ وزارت

بلوچی

چارم صنف

چاپئ سال: هـ. ش. ۱۳۹۹

کتابئ درستی کنگ

مضمون: بلوچیی زوان

نویسوکان: تعلیمیین نصابئ بلوچییئ بهرئ نویسوکین ڈل.

ایدت کنوک: بلوچییئ زوانئ در سیین کتابانی نویسوکین ڈل.

صنف: چارم

متنئ زوان: بلوچی

دیمری دیوک: تعلیمیین نصابئ دیمری و درسیین کتابانی لیکگی مزنین ریاست.

شینگ کنوک: معارفئ وزارتی عامه ین آگاهی و ارتباطئ ریاست.

چاپئ سال: هجری شمسیی ۱۳۹۹

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

معارفی وزیرئ پیگام

اقرا با سم ربک

پاکین خالقئ با زین حمد و ستا که اماره هستی دات و ونتن و نمشته کرتنئ مزنین نعمتی واوند کرت و بازین درود په خاتم رسول حضرت محمد مصطفی ﷺ که خداوند ﷻ ی اولی پیگام په آیی (ونتن) انت.

چوکه په درستان روش ودرا انت. هجری شمسیی ۱۳۹۷ سال به معارفی سالئ ناما نام گپتگ بوت. پمیشا به امئ و طنا به تعلیم ورو د ینگئ نظامئ جتاجتاین بهران بازین بنیادیین بدل بوگی کیت: معلم، واانندگ، کتاب، مکتب، اداره و ماس و پسانی شورا افغانستانئ معارفئ شش بنیادیین بهرزانتگه بنت که به وطنئ تعلیم ورودینگئ ود ودیمرییا مزنین تاثیری دارنت. به انچین قسمت جوڑ کنوکین و هدی، افغانستانئ معارفئ رهدربریی مزنین خانواده تعهد کرته که به وطنئ تعلیم ورودینگئ انونیین نظامئ ود و دیمرییا بنیادیین بدل بوگی بیاریت.

شه همی روگها تعلیمیین نصابئ اصلاح ودیمرییئ شه معارفئ وزارتئ سرئ کاران انت. به ای بهرا تعلیمیین نصابئ اصلاح و دیمرییئ، کتابانی مزند و محتوای گهبودی و به مکتبان و مدرسه ان، سرکاری و خصوصیین بنیاداں درسیین کتابانی رسینتن و بهرکرتن به معارفئ وزارتئ پروگرامانی اولسرا جاه داریت. اما باوردارن، اگه کتاب جوانین کیفیتی داشتگ مه بنت، وطنئ تعلیمیین سک و پرواکین مخسدانا به دستا آورتگه نه کنن.

په یات بوتگین مخسدانی به دستا آورتن و یک کاریین هیل زورگیین نظامی رسگا شه مچین وطنی دلسو چین معلم و مدرس و زانگ و کمالی واوندین مدیران که آیوکین نسلئ رودینوک انت، په عزتداریه لوٹین که په ای درسیین کتابئ هیل داتن و آیی مزند و محتوای رسینتنا به امئ عزیزین فرزندان شه هررازئ کوشستی پدا مه کنزنت و به کاری و سرپدین نسلی تعلیم ورودینگا گون دینی وملیین ارزشتان گون ایراد گروکین فکری کوشست بکننت. هر روچ سر تعهد و ذمه وارییی منگئ نوک کرتنا گون ای نیتاسبخ داتنا بناکننت که به زوتین آیوکی عزیزین و اننگ، تاثیر دارین رودینتگ بوتگین شهروند و آبات و دیما شتگین افغانستانی جوڑکنوک بنت.

همی رازشه عزیز ودوستین وانندگان که وطنی باندی روچئ پرارزشین پیه و سرمایه انت لوٹین که رساکا مه شموشنت و په باز ادب و احترام گون علمیین پٹ و پولی شه عزیزین معلمانی سبخا په جوانی کٹ بزورنت ووتی عزتمندین معلمئ زانگ و علمئ اوشگ چین بنت.

گڈسرا شه وطنئ هیل دیوکین کارزانتان، تعلیم ورودینگی دانندگان و تعلیمیین نصابئ فنیین بهرئ همکاران که په ای درسیین کتابئ بریبرکرتنا شپ و روچ کوشست کرتگش قدر کرته وشه مزنین خالقئ دربارا په آوان به ای پاک وانسان جوڑ کنوکین راها سوب وکامیابیه لوٹین.

به یک معیاری و دیماشتگین معارفی نظامی دسترسی و آبات و دیماشتگین افغانستانی رسگئ اومیتا که سرپد، آزات و آسوده حالین شهروندانی واوند بیت.

دکتور محمد میرویس بلخی

معارفئ وزیر

لړ

بسم الله الرحمن الرحیم

حمد

خــداوندا تـــــــوئ و اوند جهــانئ

ڈگار ومـــــاه وروچ و آسمــــــانئ

شری دار کس نه انت تی حکمتاني

حقیقتـــــــا تــــوی یک ویگانئ

کنین بـــاور ســـــدک دل مــــــا

که انت مرک و میـــران زنده جانئ

خـــــداوندا تــــوئ واوند جهــانئ

ڈگار ومـــــاه و روچ و آسمــــانئ

بگرربی مــدام شکراتـــو عـــابد

که اچ پاکین رســـــولئ اُمتــــانئ

(عابد)

عزیزین وانده گان!

برزگی حمدا به وتی کتابچهان بلکت وشه بربکنت.

حضرت محمدﷺ

مخسد: واندگ بوانت و بلکنت. حضرت محمدﷺ درست کننت. وگون پیغمبری نیکین اخلاق وُبرزین صفتان درستی بنت. به پیغمبرﷺ رسالتا گیشتر سدک و باور ودی بکننت.

جُست:

۱. ای عکسی باروا چیه زانت؟
۲. حضرت محمدﷺ به چنت سالگیا به پیغمبریا رست؟
۳. گشتگه کنت که حضرت محمدﷺ به چنت سالگیا زوال بوت؟

حضرت محمدﷺ جهانی مسلمانانی راه نشان دیوک و رهبرانت. پیغمبرﷺ به مکه مکرمئ شارا ودی بوت. دیماشه آیی ودی بوتناپسی عبداله عبدالمطلبی زاگ زوال بوتت و آیرا آیی ماس بی بی آمنه و پیروک عبدالمطلب ساتتنت. و هدی که شش سالگیا رست ماسی هم زوال بوت. به هشت سالگیا پیروکی شه دنیاشت، شه آیی و پدآیی ناکو ابوطالب آیی سرپرست بوت.
حضرت محمدﷺ به ۱۲ سالگیا کارابنا کرت که شه وتی کاری بروکتا هم وتی خرچا بریبروهم گون وتی ناکوا کمک بکننت. حضرت محمدﷺ شه بازین راستکاری و

دلسوچی که په خواروبی وسان داشت به محمد امین ناما نام و تواورودی کرتت به ۲۵ سالگیا گون بی بی خدیجه که جنوزامین جنین زاگی ات گس کرت. حضرت محمدﷺ یکین خالقا پرستت و شه مکئ مردمان که بُت پرست اتنت دوریه کرت.

پیغمبرﷺ به چهل سالگیا به پیغمبریا رست. خداﷻ گون قرآن مجیدی دیم داتنا په وتی عزیزین رسولا به ۲۳ سالا اسلامی پاکین دینا پوره کرت. حضرت محمدﷺ مردما شه بت پرستیا منع کرت. مکئ مردم آیی هبرانانه منتنت آیرا جورینتنت ولوټتنت آمبارکا بکُشنت. حضرت محمدﷺ اڑ بوت شه مکه به مدینه هجرت بکنت. پیغمبر «ص» هجرت به اسلامئ تاریخا باز کدر داریت و مسلمانانی تاریخی بناء انت. که شه آء روچا تاانون ۱٤ پیړی گوستگیت.

حضرت محمدﷺ به ۶۳ سالگیا زوال بوت و به مدینه منوره به حاکا اشتگ بوت.

عزیزین وانده گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخابوانیت.
- سئ ڈل بیت و هرڈلی واندگ گون وت په حضرت محمدﷺ هجرتی سببی باروا به مدینه منوره هبربدیت.
- جُستانی پسوا ودی بکنت

۱. مسلمانانی تاریخی بناشه چیاگپتگ بوته؟

۲. شه هجرتی و هداتا انون چنت پیړی(قرن) گوسته؟

عزیزین وانده گان!

- سئ واندگ په رون ای سبخی یک یك بارا په برزین تواری بوانیت.
- جالگی جملانی اورکین جاگها ناگون ای گالان که بـه مـروچیین سـبخاوانتت پـه ڈول و پـه شری پرکنت.

به مکه مکرمئ

عبداله

۱۲ سالگیا

ناکوا

شش سالگیا

ماسی

- حضرت محمد ﷺ ________ شا را ودی بوت.
- دیماشه آیی ودی بوتناپسی ________ عبدالمطلبی زاگ زوال بوتت.
- وهدی که ________ رست ________ هم زوال بوت
- حضرت محمد ﷺ ________ کارابنا کرت که شه وتی کاری بـر و کتها هـم وتـی خرچا بریبر وهم گون وتی ________ کمك بکنت.
- سئ واندگ په رون په برزین تواری په ایشی که خداﷻ به چنت سالا اسـلامی پـاکین دینا گون قرآن مجیدی دیم داتنا په حضرت محمد ﷺ پوره کرت بگشنت.

گسوبین کار:

شما مچین هما واقعانا که به حضرت محمد ﷺ ٤٠ سـالگی و ٦٣ سـالگیا دپ وارتـه شـه سـبخی دیما مالوم و به وتی کتابچهان بلکت.

عزیزین وانده گان!

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوابگشت.

جُست:

۱- گجام دلاجاندومی آچش نه سوچیت؟

۲- دوستی گون پیغمبرﷺ چونین دوستیی انت؟

۳- دوستی گون پیغمبرﷺ انسانا به کیه رسینیت؟

٤- چی سببه بیت که پیغمبرﷺ امی شفاعتا بکنت؟

۵- چی سببه بیت که انسان وتی فرضانا اداوشه گناهان دوری بکنت؟

- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان اوشکتت یکواردگه شه بربگشیت.

- چنت سادگین گالانا به وتی هوشا بیارت ورندا به وتی کتابچهان بلکت؟

- سئ وانندگ په رون یک یک کلیمی که چار حرف بدارنت په وتی همراهان بگشیت.

- په ای گالان به وتی کتابچهان یک یک جمله بلکت.

وتی

بریبر

کمک

- سبخئ ای بهرا "پیغمبرﷺ به چهل سالگیا به پیغمبر یا رست. خداﷻ گون قرآن مجیدی دیم داتنا په وتی عزیزین رسولا به ۲۳ سالا اسلامی پاکین دینا پوره کرت." په رون په برزین تواری بوانت.

امئ وطن

مخسد: واننده‌گ بوانن‌ت و بلکنت، وتی وطنا درست کننت و کدری بزاننت.

جُست:

۱- کئ په وطنئ با روا چیزی گشتگه کنت؟
۲- به افغانستاناکئ زندگیه کنت؟
۳- پچی باید هرکس وتی وطنا دوست داشتگ بیت؟

امئ وطن افغانستان انت. مچین مردم که بـه افغانسـتانا زندگیـه کننـت افغـان گشـتگه بنـت. وطنی کدر به هر مردمی دیما بازانت. امی وطنی ننـدوک دلیـر و آزاتـی دوسـت انـت. بـه افغانستانا راز رازی نیوگ ودیه بیت.

اما په وتی وطنی آبـاتی وساتتناشـه دل وجـان کوشسـته کـنن و آیـی آبـاتی و ترخیـالوتن. امـی دلـی واهگ وارمان ایش انت که امی وطن برق، کارخانه، راه و سرک، پُل و شفاخانه داشتگ بیت.

امالوتن به عزیزین وطناسک و پرواکین سول و امن برجابیت . بـه سـول و امنـی جـاور و حـالتی تعلیم و رودینگ و ترخی و آباتیی کار گهتر تسره بنت و په مردمان کار و روزگار بربیره بیت. پمیشا باید مچین مردم، په یکویی و تپاک، دستایکی کرته و شپ و روچ په وطنی آباتیـا، کوشـش و تلواسگ کنن که مچانی مخسد وواهگ که آبات و دیماشتگین افغانستان انت تسربرسیت.

وطن

ای عزیزین سرڈگار | مئ ملك ومئ دوستین دیار
مئ بهشتین لوگ وجا | مئ هلك و آباتی و شار
پرجنگل و نیزار و آپ | آباتی و کشت و کشار
تی ریك می چمانی دوا | قربان په تي هرپٹ وسار
سرسبز ببی ووش هوا | خرم مداما چوبهار
مامچ تهی سربادیوك | دستاگون زهم و کٹار
همدست ویگجا رادگن | مچین مڑاو سرمچار
دیمونیا ملکئ وتي | منن په شان و افتخار
از می ندن ما دشمنا | بیت و بگیت مئ سرڈگار
شاناوتی ملکئ مدام | ساتن گون جانانی نثار
میراث شه پسا منتگیت | پمادلیری و سگار
جارکرتگیت مئ استمان | وت واکیئ بُرزین توار

سول و تپاك بیت برقرار
ایش انت سماجی شعار

عزیزین وانده گان!

ای شئیراشه برکنت و مانای نثری وڑا به وتی کتابچهان بلکت.

عزیزین وانده گان!

سبخی نوکین گالانا سیایگ یکنت.

- دو وانندگ په رون نوکین سبخابوانیت.
- سئ وانندگ به صنفی دیمابیت و په رون:

اولی په وطنی کدر

دومی په وطنی حک

سومی په وطنی نندوکانی باروا چیزیکه زاننت بگشنت.

- سبخاکراری بوانت و جالگی گالانی ضداودی بکنت.

جالین

جتا

- پنچ ڈل بیت و هرڈلی وانندگ گون وت په وطنی کدری با روا هبربدیت.
- سئ سئ وانندگ په رون ای سبخئ یک یک با را په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت ټک، کامه، سواليه و ندائیه علامها نابلت.
- سئ و انندگ په رون هرگجامی وطنئ سئ سئ ولایتانی نامانا بگشیت.

گسوپین کار:

"وطن" شئیرا به وتی کتابچهان بلکت و به وتی گسا په وتی کهولی دگه باسکان بوانت.

عزیزین وانده گان!

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رنداجُستانی پسوا بگشت.

۱- وطندوستی چونین صفتی انت؟

۲- پچی اما باید گون وطنا مهرومابت داشتگ بن؟

۳- آ که به افغانستان زندگیه کننت چی گشتگه بنت؟

٤- وطن کي سرا حک داریت؟

۵- اما به وتی وطنا چیه لوتہن؟

- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت شه بربگشیت.

- په ای گاالان جمله جوڑ بکنت.

دلیر

آباتی

واهگ وارمان

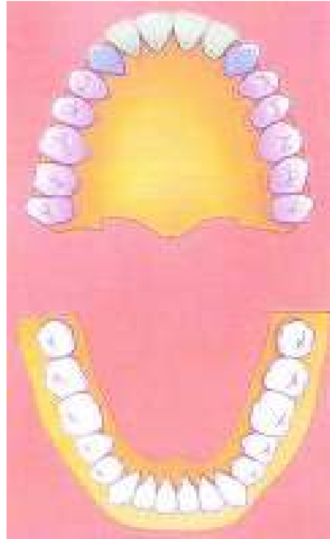
سول

کدر

- سبخئ ای بهرا«امئ وطن افغانستان انت.مچین مردم که به افغانستان زندگیه کننت افغان گشتگه بنت. وطنئ کدر به هرمردمی دیمابازانت» سئ وانندگ په رون په برزین تواری بوانیت.

دنتانانی ساتن

مخسد: واندگ بوانت و بلکنت. دنتانانی کدرا بزانت و آوانا جوان بساتنت.

جُست:

۱- اما باید وتی دنتانانا چون بساتن؟

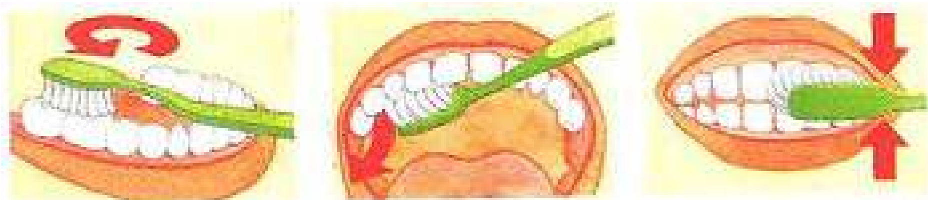
۲- اگه وتی دپ و دنتانانامه شودن چه تاوان داریت؟

چی دنتانانه خرابه کنت؟

مردم هر چه که وارت، دیماشه ایربرتنا، گـون دنتانـان جوانـه جائیـت و اورتـه کنـت. اگـه چیزیکه ورن په جوانی مه جاهن اماره ناجوړه کنت. دنتان په اما بازپیدگ دارنت.

دمیکه نانه ورن اورتین نان، گوشت ودگه به امی دنتانانی ایشك و آشکا لچنت پمیشا بایـد انت رنداشه ورگیانی وارتنا وتی دنتانانا گون برس و مزواك و وادا پاك بشودن. اگه وتـی دپ و دنتانانا پاك مه شودن امئ دپ گندگین بوی دنت و مردم شه اما بده برنت.

په ایشی که دنتان جوان ساتتگ بنت باید سکین چیزانا گون ایشان مه پروشن، بازوشی مه ورن پچیکه بازین و شیی وارتن هم دنتانانا خرابه کنت.
بازیخین یا باز سور (گرمین) چیزانی وارتن هم په دنتانان باز تاوان داریت. اما باید بزانن که دنتان هم چوچم، گوش، پوز ووجودی دگه باسکانی وڑا په اما باز پیدگ وکتٍ دارنت. باید انت ایشانی کدرا بزانن وجوان بساتن.

به شپ وروچا په سئ دقیقه دنتانانی برس کرتنا آوانا شه خرابیا ساتتگه کنن

عزیزین وانده گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- سبخاکراری بوانت و جالگی گالانی ضدا شه تهی ودی بکنت.

تاوان

جوانین

نرمین

- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی واندگ گون وت په دنتانانی پیدگ و کتی باروا هبربدیت.

عزیزین واننده گان!

سئ وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په بُرزین تواری بوانیت.

- به ای سبخئ تها اشاره ین ضمیرا مالوم کنت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه زانت ٹک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.
- شه ای گالان په جالگئ جملانی اورکین جاگهان گچین بکنت و به وتی کتابچهان بلکت.

جوزی پوستا

بادامی

سکین پِسته

اما هیچبر باید ________ گون دنتانان مه پروشن.

سکین ________ پروشتن گون دنتانا تاوان داریت.

هڈو ________ پروشتن گون دنتانا تاوان داریت.

جالگی جملانا بوانت و بگشت که دنتانانی پیدگ وکٹ گجام یکین انت.

۱- په ورگیین چیزاني جاپتن و اورت کرتنا

۲- په شریین هبرداتنا

۳- په براه وزیبا

اولی	دومی	سومی	هرسین

گجام یکین پسو جوان انت (جدول بالا) به دیمی ص بلکت .

گوبین کار:

هرگجامی شه شما سئ سئ جمله په دنتانانی باروا به وتی کتابچهان بلکت.

عزیزین وانده گان!

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱- بالاچ که شه گساسونی مکتباشت چیوه کرت؟

۲- گاجیان آیرا چی گشت؟

۳- بالاچ چی گشت؟

٤- گاجیان چی گشت؟

٥- په نان و گوشتی دور کرتنا دنتانی کونڈتن گون چیابیت؟

- سئ وانندگ چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت یکواردگه شه بربگشیت.

- گون جالگئ گالان جمله جوڑه کنت و به وتی کتابچهان بلکت.

وارت

جائیت

مه جاهن

برس

مزواك

- سبخئ بنیادیین بزانتا "مردم هرچه وارت دیماشه ایر برتنا جوانه جائیت و اورته کنت. اگه چیزی ورن په جوانی مه جاهن اماره ناجوڑه کنت. دنتان په اماباز پیدگ دارنت" په رون په بُرزین تواری بوانت.

فرخی سیستانی

مخسد:
وانندگ سبخابوانَنت و بلکنت.
گون شاعرو نویسوکان درستی بنت.

جُست:
- شه شماکئ دو یا سئ شاعرئ ناماگشتگه کنت؟
- شه شما گجام یکین فرخی سیستانی باروا چیزی زانت؟
- فرخی سیستانی به گجاودی بوته؟

فرخی نام، علی پسی نامی جولوغ و کنیتی ابوالحسن انت. به سیستان ودی بوته و شه سیستان به چغانیان و شه او دا به امیر ابوالمظفر چغانی وسیلا به غزنی سلطان محمودی دربارا راه ودی کرتگیت.
آیی ودی بوتن و زوال بوتنی وهده و روچ درانه انت. به ورناهیا شه ای منتگین کوڑوا شتگیت. به فرخی سیستانی شیران گیشتر سلطان محمود و آیی کهولی مدح و ستا دیستگه بنت.
فرخی هنده دپ ووش گزرانین شاعری ات که آیی شیرانی تها مهلنجی صفت بازانت. آیی تشبیب سادگ ورادگ انت که په شری به هردلی تهانندیت.
آسلطان محمودی پُرسوبین کاروکرد، وطنی براهدارین جاگه و دیار و غزنی مڑاین سپاهیانی سربادیو کیانا به وتی شیرانی تل وتوکاستا کرتگیت.
فرخی سیستانی به سلطان محمودی زاگ مسعودی زمانگا به غزنی ولایتا زوال بوتگیت. آیی شیرانی سرجم به ایران و هندوستان چاپ بوتگنت.

عزیزین وانده گان!

ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.

- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- سبخا کراری بوانت ورندا په یکی آد گرا چیزیکه په فرخی باروا زانت بگشت.
- پنچ ڈل بیت و هرڈلی جاجتا گون وت په فرخی سیستانی باروا هبربدیت.
- شه جالگی سئ پسوان یکی راست انت. آیراودی و به وتی کتابچهان بلکت.

فرخی سیستانی به کندز ودی بوته.

فرخی سیستانی به تخار ودی بوته.

فرخی سیستانی به سیستان ودی بوته.

به ادا به سیستان آخرا (ی) آیرا نسبتیین صفت جوڑه کنت پمیشاراست انت که فرخی سیستانی شه سیستان بوته.

په فرخی سیستانی نامی زندگ ساتنا به نیمروز ولایتا

راهی	
مکتبی	
کارخانئ	

گجام یکین به آیی ناما جوڑ بوته به دیمي ص بلکت.

عزیزین واننده گان!

سئ واننده گ ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.

- نسبتیین صفتا به ای سبخا معلوم بکنت و لهتین دگه نسبتیین کلیمه جوڑ کنت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و جائیکه لازم انت تِک، کامه، سوالیه وندائیه بلت.
- گون ای گالان جالگی جملانی اورکین جاگها ناپوره کنت.

ودی بوتن

وهده وروچ

شه ای

شیران

کهولی

آیی ______ وزوال بوتنی ______ درانه انت. به ورناهیا ______منتگین کوڑوا شتگیت. به فرخی سیستانی ______ گیشتر سلطان محمود و آیی ______ مدح و ستادیستگه بنت.

گوین کار:

ای سبخا به وتی کتابچهان بلکت و شه بر کنت.

عزیزین واننده گان!

چیزیکه انون گشتگه بیت بشکنت و رنداجُستانی پسوا بگشت.

۱- بنیادم سر وارا چیا ودی کرتنت؟

۲- شه گجام سنگانی لگاشتنا آچش ودیه بوت؟

۳- آوهدی انسان ای کارا په وت چیه زانتنت؟

٤- شه چیا آوختی انسان به حیوانانی سرا واك و توك ودی کرتنت؟

٥- انون و آوختی آچشی روك کرتنی توپیر چی انت؟

- سئ واننده‌گ په رون چیزیکه دیماشه جُستان اوشکتت یکوار دگه شه بربگشیت.

- گون ای جالگی گالان به وتی کتابچهان جمله جوڑ بکنت.

زوال

به ورناهیا

کاروکرد

هنده دپ

- سئ واننده‌گ په رون سبخئ ای بارا "فرخی نام علی پسی نامی جولوغ و کنیتی ابوالحسن انت به سیستان ودی بوته وشه سیستان به چغانیان وشه او دا به امیر ابولمظفر چغانی وسیلا به غزنی سلطان محمودی دربارا راه ودی کرتگیت" په رون په بُرزین تواری بوانت.

په حیوانان رحم

مخسد: وانندگ بوانَنت و بلکنت. حیوانانی سرارحم کرتنی کدرا بزاننت.
په حیوانانی ساتنا شوقمند بنت.
ٹِک(.) کامه(،) ندائیه(!) و سوالیه ین جملانا بزاننت.

جُست:

۱- زانت که حیوان چون ساتتگه بنت؟
۲- چون حیوانانی سروپا سرا داشتگ بن؟
۳- اگه بگندت حیوانی به یک جاگی مین منته آیرا دره کنت؟
٤- کئ به رحمی سببا به پیغمبریارست؟

حیوان په امی نپ و پیدگا انت. آهم جان دارنت. گرمی، سردی، تُن، گشن، ژندی، سکی و سوریا زاننت. بلی ای بی دپ وزوان وسی نه دارنت که وترا شه سکی و سوریا برکیننت و یاوت وتی گشن و تنی اڑابوجنت دگه باید آوانی سروپا سرا داشتگ بن.
اگه به گسا په شیر و روگن و گوشتی خاطر یا په کاری دربرتنا حیوانه ساتن آوانی سرا ظلم وبی توری مه کنن، حیوانانا به وهده و وختی آپ وکاه و کدیم بدین به بار برتنی وهدا بازمه لڈن.

اگه شه امی دیمایله بنت، یارُم کننت و بجینت آوانالتٖ وکتٖ مه کنن و مه جورینن.
نکل انت که روچی موسی علیه السلام که شعیب(ع) شوانگ ات وته آوهدا به پیغمبریا نه رستت، آیی پَسانا چارینت. ناگتایک پسی شه رمگاجتا بوت. موسی(ع) لوتٖت آیراچار دنت پس شه ترسا سونی گیابانارم کرت. موسی(ع) پسی پدا جست و پسه ترست تا که موسی (ع) پاد پخلوک بوت و پس هم شه بازین ژندیا به ڈگارا وپت اوستاتگه نه کرت. موسی (ع) سونی پساسیل کرت و رحمی آت و گشت: ای بیچارگ! پچی جیی، شه کیه ترسی؟ آیرا کوپگی سرا کرت و به رمگا آورت.
بری وهدا خدا(ج) ملایکانا گشت که: دیستت منی بندگ گون دپ بستگین پساچی کرت؟ سری آئیکه پازاب بوت آیرانه جورینت و په آیی رحم کرت. دگه ای انسان پیغمبر یا کرزیت. آیرا کتاب و پیغمبری دات که تا ابد مردم آیرا په نیکی یا ته کننت.

عزیزین وانندہ گان!

- ای سبخئ نوکین گالانا سایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخابوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هرڈلی په حیوانانی سرارحم کرتنئ باروا گون وت هبر بدیت.
- جالگئ جملا بوانت و جائیکه تٖک و کامه لوتٖیت بلکت.

اما هر روچ مکتباکاین اماوتی کتاب کلم کتابچه و دگه از باباناهم گون وته کارن.

عزیزین واننده گان!

سئ واننده گ ای سبخی یک یک با را په برزین تواری بوانیت.

- به ای سبخا ټک (۰) کامه (،) ندائیه (!) و سوالیه ین جملانا بزاننت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و جائیکه لازم انت ټک، کامه و سوالیه بلت.
- شه ای گالان به جالگی جملانی اورکین جا گهان بلکت.

شیرورو گن

دربرتنا

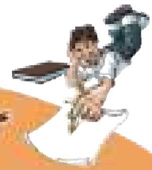
بی توری

اگه به گسا په ________ وگوشتی خاطرا یا په کاری ________ حیوانه ساتن آوانی سراظلم و ________ مه کنن.

به ای سبخا موسی علیه السلامی رحم و دلسوچی که په پسا کرت په شما چیی ڈولاگشتگ بوت.

شئیری ڈولا	
نکلی ڈولا	
نه نکل و نه شئیری ڈولا	

گجام یکین انت به دیمی(ص) بلکت.

گسویین کار:

هرگجامی شه شما په حیوانانی سرارحم و دلسو چیی با رواسئ کشک به وتی کتابچهان بلکت.

عزیزین وانده گان!

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جُستانی پسوا بگشت:

۱- کریمداد به وتی سرای دیما چیی دیست؟

۲- چلگی گجا پرشتت؟

۳- کریمدا دکه چلگاگپت چون کرت؟

٤- چلگ که یله بوت گجا نشت؟

٥- رحم، نیکی وجوانی چون انت؟

- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشنت.

- په ای گالان یک یک جمله جوړ بکنت.

حیوان

رُم

لٹ وکٹ

گُشن

مه لڈن

کاه وکدیم

- سئ وانندگ سبخئ ای بهرا (حیوان په امئ نپ و پیدگا انت. آهم جان دارنـت. گرمـی، سردی، تُن، گشن، سکی و سوریا زاننت) په رون په برزین تواری بوانت.

زمستان

مخسد:

- وانتن، لکتن. گون زمستانئ موسما واندگانی گیشترین درستی بوتن.
- زمستانئ اڑانی زانتن.
- شه حیوانانی زندگیا به ای موسماسي بوتن.

جُست:

۱- زمستان سالئ چنتمی موسم انت؟

۲- زمستانئ موسمئ ما هانی ناما زانت؟ بگشت.

۳- مردم به زمستانئ موسما چونین لبیس گؤرا کننت؟

٤- پچی مورینك به زمستانا په دانگی نز آورتنا دره نه بنت؟ کدین نزه کارنت؟

زمستان سالئ چارمین موسم انت که جدیی ماها بنا وسئ ماه انت، جدی، دلو و حوت زمستانئ ماه انت.
به زمستانئ موسما اور و برپ بازه بیت. هوا باز یخه بیت. بالی مرگ، حیوان و انسان مچین کوشسته کننت گرمین جاگه ودی کننت باز جاگها نابرپ ویخ بنده گیت.
مردم پشمین گرمین پچ ولبیس گورا کننت. موزگ، بالاپوش دستکش و جرابه پوشنت. په گسانی گرم ساتنا شه بخاری و دیگدانا کار گپتگه بیت. مورینک به ډگاری چیرا به وتی گسان माننت و دره نه بنت.
ای زنده جان سرآیی که گونډانت برزین همتی دارنت ووتی دورا گندنت.
مورینک بازکسان بلی شیوار و سرپدانت آبه گرمیی موسم و وهدا زمستانی سردین موسمی پکرا انت و به هماوختا په وتی زمستانا ضرورتی وړی خرچا ودی و چیره کننت.
آء زاننت که به زمستانا دانگ و توشگی ودی کرتن و نز آورتن سک انت.

عزیزین وانده گان!

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت
- سبخا کراری (بیتوار) بوانت وای گالانی ضدا ودی کنت.

گرم

سردساتن

آسان

اور

برپ

پنچ ډل بیت و هرډلی وانندگ گون وت په زمستانئ موسمی باروا هبر بدیت.
شه جالگئ پسوان یکی راست انت آیرا ودی و رندا به وتی کتابچهان بلکت.

۱- زمستان سالئ دومیین موسم انت باز گرم انت.

۲- زمستان سالئ چارمیین موسم انت بازسرد انت.

۳- زمستان سالئ اولیین موسم انت.

عزیزین وانده گان!

سئ واندگ په رون ای سبخی یک یک بارا په بُرزین تواری بوانیت.

- ترتیبی یا توصیفیین عدد گون مین پسوندا جوړه بیت شما به ای سبخا توصیفیین عـددا و دی و به وتی کتابچهان بلکت و چنت جمله جوړکنت کـه بـه آوان پنچمیـین، ششـمیین آورتگ بیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه زانت ټک، کامه، سوالیه و ندائیـه بلت.
- سئ واندگ په ایشی که چون وترا به زمستانا گرم ساتتگه کنن و گرمیی وسـیله چـی انت په رون هبربدنت.
- شه ایشان همایرا که جملی معنا گهتر پوره کنت مالوم ورندا به وتی کتابچهان بلکت.

انسان

حیوان

بالی مرگ

به زمستانا__________،__________ و __________ کوشسته کننت په وت گرمین جاگه ودی کننت.

- گون ای گالان جالگی جملانا پوره بکنت.

زمستانئ

مه ساتن

شه

ناجوړیان

آگه اما __________ فکرامه بن و به زمستاناو تراگرم__________، __________ سردیا گون راز رازئ __________ دیم په دیمه بن.

عزیزین وانده گان!

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱- به برپی روچا کاگدی تها که برپه کننت سری چی لکیته؟

۲- ای کاگدا کسانین زاگ گجا بارت؟

۳- اگه شه دوستی گس واوندان کسی بزانتین که برپی انت چونه کرت؟

٤- اگه مه زانتیننت چونه بوت؟

٥- شما تا انون کسی را بر پی کرتگت؟

سئ وانندگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت یکوارد گه شه بربگشیت.

جالگئ گالانا جتاجتا به جملان بیارت.

زمستان

گورا

مورینک

گسوین کار:

هرگجامی شه شما په ایشی که به زمستانا چونین پچ ولبیس گورا کنن سئ سئ کِشک به وتی کتابچهان بلکت.

عبدالرحمن« پهوال»

مخسد:

وانتن لکتن و واننداگانی درستی بوتن گون شاعر و نویسوکا.

جُست:

۱- شما بلوچیی زوانی شاعری درسته کنت؟ کئ انت؟

۲- عبدالرحمن «پهوالی» ناما او شکتگت اگه نه؟

عبدالرحمن "پهوال" به هجری شمسیی ۱۳۱۸ سالا به نیمروزی ولایتی کنگی ولسوالیی ابراهیم آبادی سرڈگارا پیدا بوتگ.

وتی بنگیجی تعلیما به کنگی ولسوالیی مکتبا در برت وآیی ردا په گیشترین تعلیم کنگا به کابل آت و تا ۱۲ صنفا به کابلی دارالمعلمیناونت ورندا کابلی پوهنتونی ادبیاتی فاکولتها شامل ببوت و ۱۳٤۳ سالی جدیی ماهاشه همی فاکولتها فارغ ببوت و همودان به کابلی پوهنتونا سرکاری ملازمت و کارابناء کرت، ایشی ردا به پشتوی زوانی بین الاقوامیین مرکزا آت و آیی و پد افغانستانی علومی اکادمیی باسک بوت.

خدا بیامرز عبدالرحمن ″پهوال″ گیش شه ۳۵ سال به رادیو افغانستانی بلوچیی پروگراما هـم کار کرتگ. آء به شئیر و شـاعری و نثـری نمشـه کرتنـا کـاریین وسـی واونـدات و بـازین کتاب و نمشتانکی به بلوچی، پارسی و پشتوی زوانان چاپ و شـینگ کرتگیـت کـه آیـی بازین شئیرو نمشته به هما و هدا به بلوچییءِ ″سوب″ هپتگ تاك و دگه ماهتـاك ورسـالهان چاپ وشینگ بوتگنت.

عبدالرحمن پهوالی کلامی چیدگ:

دوست دارین

دوست دارین دیدگان چـو	من وتی مـــاتی دیـــاری
دشت لـوتیـــــن ریکسـارا	باگ و سبــزین نیــــزارا

***

دوست دارین دیدگان چـو	سرومگین هـــــا کاناآیـی
نیـــــوگ و آپانــــا آیـی	آیی هــورگرندو گروکـان
مست و گج شـــانین رودان	صاف و سبــزین آسمانـی
چـرگ وسیـــــل وشکـاری	دوست دارین دیدگان چو

***

آیی دیـــرین ساروتـــارا	مـوسـم ووشـین بهـــارا
ریسگین سیاهین گدانـــــان	پراه و سبزین دشت و میدان
تـرند و تیـزین مـــــاریـانـا	مست و کـوهیـــــن لیڕوانا
میش و بگانـــــــی دوارا	شیــــوانـی پاس و وختـــا

***

شـــوانگی شیپول تـــوارا
گرم وجان سوچین لـواری

لــــــــوڑ و گـــــواتـی
سبزگ وکِشت و کِشاری

تـــاری و شــــام و غروبـا
سُرسُرین گـوات و هـــوای

***

دوست دارین دیدگان چــو
آیی هلمند، شیلگ و خاشـرودامستین

مـــارگوی پٹ دوردستیـن
پـــوزوکی هـامون موجیـن

جـــــاندمی چولین دشـتا
کهنـگین برزیـــن کلات و

گوستگین نـــام و نشــان و
زندگین تـاریـــــخ و نکلی

***

دوست دارین دیدگان چــو
آیـی عــــــزت آیـی ننگا

آیی پتـــــی مـــڑو جنگا
آیـی ســول و آیـی سوبا

بزگر و مــــزور و خـواری
دوست دارین دیدگان چـو

تهـــــارین آیی شپانـــــا
آیـی آبـــــاتیی راهــــا

سکی و رنج و غمـانــــــا
ننگــریـن مـــــــردانا آیـی

لج پالیـــــن کاڈاناآیــــی
آسمـانئ کـــرا زمــــانـی

باندی روچی روشنین استارا آیی
آبــاتیـن آیـــوکـا آیـی

دوست دارین دوست دارین

من وتی چـــو سـروسـاهـی

عزیزین وانده گان!

- ای سبخئ نوکین گالانا سیا یگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخابوانیت.
- سئ واندگ په رون شئیرا که دوست دارین سرگال داریت په برزین تواری بوانت.
- واندگ سئ ڈل بیت و هر ڈلی گون وت په ای سبخئ باروا هبربدیت و شه ای نامان همایرا حلغی تها بگرت که به ای سبخا گون آیی درستی بوتت.

نوراحمد «اومان»

خان محمد سلیمی

عبدالرحمن ″پهوال″

ملنگ ″رسولی″

خدانظر ″سرمچار″

نیالئ نادینتنئ کٹ

مخسد:

- وانندگ بوانِنت. بلکنت و نیال نادینتنئ کٹ و پید گا بزانِنت.
- درچک و نهالانی ساتنا دلگوش بکننت.
- گون نهال نادینتن و سرسبزیا هیل بکننت.

جُست:

۱- به برزگئ عکسا چیه گندت؟

۲- به گجام موسما نیال نا دینتگه بیت؟

۳- گجام یکی شه شما امبرانی نیال نادینته؟

نیالئ نادینتن به امی عزیزین وطنا دیریین گوستگی داریت. هر سالگ به حملی اول یا نوروزی روچا په گل و وشحالی بناء بیت. نیال و سرسبزی بازکٹ و پیدگ داریت. گون نیالانی نادینتنا درچک و جنگل گیشه بنت، هر نیمگی سر سبز و براهدار و هوا سا په بیت.

ناکو بالاچ که یک سر پد و کاریین با گدار و کشار گری انت. هر سالگ وهروری نیالانا به وتی ڈگارا بر یبره کنت بازین نیالی په مکتبا آورتت. واندگ آوانا نا دینتنت. به آخرا مکتبی مدیر که شه ای کارا با زوش بوتت هبردات و گشت: من شه ناکو بالاچ که ای نیالانا آورته وشه واندگان که آوانابه لازمین جاگهان نادینتنت بازو شون. اگه مچین به وتی گسانی دیم و سرک و جوهانی کِر و پانادا نیال بنادینىت هر جاگی سر سوزوبراهدار بیت.

رندا ناکو بالاچ هبردات و گشت: اما به باگداری و کشار گریا عمری گواز ینتگن هر چنکس که نیال و سرسبزی گیش بیت هوا ساپ و پا که بیت که په دروائیا باز پیدگ داریت. همی راز که مروچی شما وت نیال نادینتت دگه لازم انت وتی نیالانی ساتنی پکراهم بیت، اگه دگری نیالی نادینته آیراهم بساتت و میلت که حشک بنت. بیدی دلسوچی، کار و کوششا چیزی دستا نه کیت.

به آخراشه و انندگانی نیمگایکی هبردات و کول دات که په نیالانی ساتنا دلگوشه کننت.

عزیزین وانده گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سایگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- سبخا کراری (بیتوار) بوانت وای گالانی ضدا ودی بکنت.

غم وسوگ

ضرر وتاوان

خپه

- سئ ڈل بیت و هرڈلی واندگ گون وت په نیال، درچک و جنگل و بش وزولانی کدر و پیدگئ باروا هبربدیت.
- دو واندگ په رون یکی نیوگ دارین در چک و آدگه بی نیوگین در چک و نیالی ناما بگشیت.

عزیزین وانده گان!

سئ وانندگ په رون ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.

- وت، وتی یا جند، جندی، جندش مشترک یا "هورین" ضمیر انت شما به ای سبخئ تها به هرجملی که شه ای گالان انت آیرا معلوم و به وتی کتابچهان بلکت.
- چیزیکه انون په شما گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت ټک، کامه، سوالیه و ندائیه علامها نابلت.
- به جالگئ شیران هورین ضمیرئ گالانا مالوم کنت.

وت بوشتت و تــــــی پادانی ســــــرا

وت واجــــــــــه ببئ کـارانی وتـی

۱. ***

وتی مــــاکوچگ و دشت و دیاران

کنن ســــرسبزگون کشت و کشاران

کنن خـــــــواری جهـانا پیشـه دارن

که خواری مردمئ شان انت مروچی

***

گسوین کار:

هرگجامی شه شما په نیال نادینتنئ کـټ و پیـدگئ بـاروا سـئ کشـک بـه وتـی کتابچهـان بلکت.

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

جُست:

۱- چی په هوای ساپ کرتن وایشکء آشکئ براهدار بوتنا پیدگ داریت؟

۲- جائیکه درخت و سرسبزی نه انت چونین هوای داریت؟

۳- حاك و پُلك به گجا بازودیه بیت؟

٤- به گجام جاگهان گیشتر مردم ناجوڕه بنت؟

۵- هرجاگئ براه و زیب به چیاانت؟

- سئ واندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشیت.

- ای بی ڊولین جملانا په ڊول بلکت.

گوستگی دیریین وطنا داریت عزیزین به امی نیالئ نادینتن.

بیت ساپه و هوا براهدار سرسبز هرنیمگی.

آورتت به مکتبانیالی بازین.

متل وگالوار

مخسد:
وانندگ بوانت و بلکنت گون اولسیین ادب ولبزانکا بلدبنت و بزاننت که متل و گالوار، چاچا که وکسانین شئیر هر گجامی اولسیین ادبی باری انت.

وای وطنی حشکین دار

جُست:

۱- متل وگالواره زانت؟

۲- گجام یکی شه شما متلی گشتگه کنت؟

۳- متل و گالوار گجام وختی پکرو خیالانی دراکنوک انت؟

متل و گالوار باز غدیمی و کهنین دوروزما نگانی زانگ و پکر و خیالانی روش و دراکنوک انت و زوانین ادب و لبزانکی مزنین باری زانتگه بنت.

متل و گالوار سرایشی که به ظاهرا سبک و گونڈین هبرانت، بلی باز مزنین مطلب و ماناها نا روش و دراکننت. مثالی پیما و هدی که به گپ و ترانی تها گشتگه بیت ماروردِ شه کلهین دسگا ترسیت. کئ گشیت که منی دوگ ترشپ انت. غوٹ و ترا زیان کرتگیت.

اگه هر گجامی شه ای متلان پوره و هر نیمگیین ڈولی پٹ و پول بنت شه آوانی ماناهانی دیما باز چیز لیکتگه کنن. متل و گالوار شفایین لبزانکی مزنین بهری زانتگه بنت که زوان به زوان شه یک مردمی به دگه مردمی و شه یک نبیرگی به دگه نبیرگی رسنت.

متلانی وانتن نه تانکا ایش که اماره شه آوانی گشوکانی برزین پکروخیالان سی و سرپده کنت بلکین آوانی خاصین جذبگ و جوشی دراکنوك هم انت. مثالی پیما:

وای وطنی او شکین دار.

ای متل آو هدا گشتگه بیت که یك مردمی شه وتی ما سیین وطنا دور و جتابیت و هدی که وطنی حُب آیرا به جذبگ و جوشا کاریت وتی زندی گوازینگی جاگها که آیی اصلیین وطن نه انت سرایشی که براهدار و پرپل بیت شه هوشا بارت وبی اختیار کوکاره کشیت که: وای وطنی اوشکین دار.

متل وگالوارانی اصلیین گشوك درانه انت مگه به هبری وهداشه ایشان مچین مردم کاره گرنت.

متل و گالوار به هر روچی زندگیا به مردمانی میانجینا به آوانی کار وکردی ربط گپتنا گشتگ واوشکتگه بنت که مزنین اجتماعیین تاثیری دارنت.

درورو چیدگی وڑا لهتین متل و گالوار:

- من چنت جامگ شه ته گیشتر درتگون
- شه یك چاپوڑی دودیم پدرده بیت.
- عقل که مه دارئ تی جان پازاب انت.
- کلاوگی سرشه دیمئ زیان بوتگیت.

عزیزین وانده گان!

چار واندگ په رون ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- سبخا کراری بوانت وای گالانی ضدا ودی بکنت.

نوکین

کسانین

گران و مزنین

جالین

باز

نزیک

آوانی

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت تهک کامه، سوالیه و ندائیه بلت.
- چار واندگ یک یک متل و گالوارا شه ای سبخئ آخرا بگشیت.

گسوین کار:

ای سبخئ اولی بارا به وتی کتابچهان بلکت. و متل و گالوارانا رنداشه لیکتنا شه برکنت.

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

جُست:

۱- حکیم، گاجیان و میردادگون وت چی انت؟
۲- یکروچی کیء را به راهیٔ در اجیا دیستنت؟
۳- ناکوکرم آوانا چی گشت؟
٤- حکیم و گاجیان که وتی کتابانا میر دادا داتنت چون کرتنت؟
٥- ناکو کرم په آوان چی کرت؟

- سیٔ وانندگ چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت شه بر یکوار دگه بگشیت.
په ای گالان یک یک جمله جوړ بکنت.
متل و گالوار
روش و درا
هر گجام
باز چیز
سبخیٔ بنیادیین بزانتا (متل و گالوار باز غدیمی و کهنین دور و زمانگانی زانگ و پکر و خیالانی روش و دراکنوک انت و زوانین ادب و لبزانکی مزنین باری زانتگه بنت.) په رون په برزین تواری بوانت.

آسمانک

مخسد:
وانتن ولکتن وگون نکل و آسمانکی اوشکتن وگشتنا پجارتن.

جُست:

۱- کئ آسمانکي گشتگه کنت؟
۲- آسمانکئ گشتنی وخت کدین انت؟
۳- شه شماکئ شیوارین اسپئ آسمانکا زانت؟

رنداشه آیی که واندگ معلم صاحبی هبرو جُستانا اوشکتنت بالاچ که یک سرپدین واندگی شه وتی جاگاه اوستات وگشت: معلم صاحب من شیوارین اسپی آسمانکا زانین. معلم گشت: شه کئ اوشکتگئ؟ بالاچ گشت: منی پس مدام په اما آسمانکه شیت. یک شپی به لواری گرمیا ڈنا نشتتن اما وتی پساگشتن یک آسمانکي بگش آء شیوارین اسپی آسمانکا په اما گشت:آنکل کرت که، یک وهدی اسپی گون وتی کرگا چمندی تها په

چرتناشت. چمندی پاک وساپین هوا ووشین سوزگ آیرا آنکه وش آت که تا نماشاماشه او دا در نه بوت.

شه ای چمندا دورتر جنگلی ات که او دا گُرک و روباهی زندگیه کرتنت، ایش که شه جنگلا در بوتنت چمش به اسپ وکرگئ کپت شه آوانی دیستناوش بوتنت. گرک روباها گشت: کُره اسپئ گوشت باز نازرک ووش انت. چمبازین روباه په هندگ گشت برون شه ماسی آیی بها سوج کنن وگڼا آیرا په یک چمی بورن.

هر دو کین دیماشتنت.

گُرک اسپا گشت: تی کُرگئ بها چنکس انت؟ اسپ گشت: آیی بها منی پدی پادی سمی سرا نمشته انت. گرک کراکرا نزیک بوت وسوج کرت به تی گجام سما، اسپ وتی دیما گردینت جوان آیرانشان گپت وگشت به منی راستین سما، گرک وتی سراجال کرت که بگندیت، اسپ به باز ترندی وزراب گرکئ سرگئ سرالگتی جت وسرگئ پروشت.

روباه که دیست هما د ما جست گرک هم به گریوگ و دردین سرگی شه اودا شت وشه وتی عملا پشیمان بوت.

عزیزین وانده گان!

- ای سبخئ نوکین کلیما نا سیایگ بکنت.
- دو واندگ نوکین سبخا بوانیت.
- سبخا کراری بوانت و جالگی گالانی ضدا ودی کنت.

زنڵ

گریوگ

دیمی

زو زو

چپین

عزیزین واننده گان!

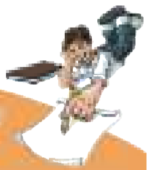
سئ واننډگ ای سبخئ یکث یکث بارا به برزین تواری بوانیت.

- ای سبخئ هما جملانا که شارحه (:) و سوالیه (؟) دارنت به وتی کتابچهان سیایگ بکنت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت به جوانی بلکت و جائیکه لازم انت کامه، سوالیه، ټک و ندائیه علامها نابلت.

- سئ ډل بیت و هر ډلی واننډگ په اسپئ باروا که چونین حیوانی انت گون وت هبربدیت.

- شه هر ډلی یکث واننډگی به رون په ای آسمانکئ نتیجه و آسرئ باروا هبر بدنت.

گسوین کار:

هرگجامی شه شما به گسا شه وتی کهولی باسکان آسمانکی بشکنت و به هوشا بگیت.ای جُستانی پسوا به وتی گسان به وتی کتابچهان بلکت.

۱-اسپ و کُرَگ گجا چرتنت؟

۲-گرکث اسپاچه گشت؟

۳-گُرکث چون گوازی وارت؟

عزیزین وانده گان!

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جُستانی پسوانا بگشت.

۱- کریمداد و بیبرگ گون وت چی انت؟

۲- دمیکه بیبرگ آت کریمداد چیوه کرت؟

۳- بیبرگ کریمدادا چی گشت؟

٤- کریمداد به پسوی چی گشت؟

٥- آخرا بیبرگ چی گشت؟

سئ واندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشیت.

شه ای گالان به جالگی جملانی پوره کنگا گچین بکنت.

سم

سنۃ

بلگ

- مُرگئ ______________ بارگ انت.
- سوکئ ______________ نازرک انت.
- اسپئ ______________ سک انت.

پنت

مخسد:

- واننتدگ بواننت و بلکنت.
- پنتانا بزاننت.
- پنتانا به وتی زندگیا عملی بکننت

جُست:

۱- به عکسا چیه گندت؟ چیزی گشتگه کنت؟

۲- پنت چیاشنت؟

۳- کئ چنت پنت زانت؟

٤- مزنانی پنت به اما چه پیدگی دارنت؟

پنت، سوگه وکتهوکین هبر شه گوستگین وهدانی مزنان منتگنت. داننـدگ و مـزن بـه زندگیی دراجیا هروڑی سکی و سوریی که دیستگنت و هر دابی چکاس و آزمایگی کـه گوازینتگنت، آسرو نتیجی زانته و رندا پنـت و سـوگهانی وڑا پـه امـا اشـتگنت. ای پنـت و سوگهانی عملی کرتن، بازکدر داریت که چیدگ و درووری وڑا جالگی پنـت و سـوگهانا وانن.

- راستی کنت که راستیا زوال نه انت.
- علم بزورت که علم انسانی براه وزیب انت.
- پاکین مردمانی احتراما بکنت.
- به امانتا خیانت مه کنت.
- دیما رودا غدی کنت ورندا و ترا به آپا بجنت.
- شه وتی وسا برز ترین باری مه زورت.

عزیزین وانده گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- شه ای جالگی گالان جملانا پوره ورندا به وتی کتابچهان بلکت.

راستیا

بزورت

پاکین

خیانت

غدی

وسا

- راستی کنت که __________ زوال نه انت.
- علم __________ که علم انسانی براه وزیب انت.
- __________ مردمانی احتراما بکنت.
- به امانتا __________ مه کنت.
- دیما رودا __________ کنت رندا وترا به آپا بجنت.
- شه وتی __________ برزترین باری مه زورت.

عزیزین وانندگان!

سئ وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و جائیکه لازم انت تِک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.

- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی یک پنتی باروا گون وت هبربدیت ورندا شه هر ڈلی یک واندگی نتیجها په دگران بگشیت.

- پنت سوگه وکتوکین هبر په اما شه گجام یکی شه ای جالگی کسان منته معلوم و به دیمی«ص» حرفی بلت.

۱- دوست وسیادان

۲- دانندگ و مزنان

۳- ورناهان

- جالگئ نیمگین جملا به وتی کتابچهان بلکت جملئ چیرا سئ کلیمه لکتگ بوته شه سبخئ دیما که ونتگت جوابا ودی و جملا پوره بکنت.

پنت و سوگهانی عملی کرتن ________ داریت.

۱- باز کدر

۲- باز تاوان

۳- باز سکی

گوئین کار:

هرگجامی شه شما سئ پنتا به وتی کتابچهان بلکت.

چیزیکه انون گشتگه بیت به جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

جُست:

۱- سری پاچ آورتن و معلومات ودی کرتنی پاچون انت؟

۲- اگه په ناسر پدی وتلوار کاری تسر بیت پای چون انت؟

۳- وختیکه کاری تسر بیت آخرا شومانی کتہی داریت؟

٤- ای پنت که اول رودا غدی کنت رندا وترا به آپا بجنت اماره چی نشانه دنت؟

۵- اگه پنت وسوگھا نا عملی مه کنن چونه بیت؟

- سئ واننداگ چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت شه بربگشیت.

- گون ای گالان جمله جوڑ بکنت.

هروڑی

چکاس

کدر

مزنان

وانن

- سبخئ بنیادیین بزانتا "پنت، سوگه و کتہوکین هبر شه گوستگین وهدانی دانندگ و مزنان منتگنت" په رون په برزین تواری بوانت.

ماهی

مخسد:

- وانتن ولکتن.
- نا معلومین ضمیرانی درست کرتن.
- ماهیی پیدگا زانتن.

جُست:

۱- ماهی چونین جانداری انت؟

۲- ماهی به گجا زندگیه کنت؟

۳- چنت ڈولی ماهیا دیستگت؟

زی بالاچ و گاجیان به رودی سرا شتنت. دمیکه او دا رستنت بالاچ شه گاجیان سوج کرت. بارین رودی آپ ماهی داریت؟

گاجیان گشت: هان، مگه ته سی نه دارئ آنگوسیل کن. یکی روت دگریه کیت بۀ بۀ ماهیه گرنت.

بالاچ: ته چنت ڈولی ماهیا دیستگی؟

گاجیان: ڈول ڈولی ماهی ودیه بیت. یک رازی ماهی که آوانی تچکی نزیک یک مترانت، آوانی گوشت سورین رنگی داریت، بازوشین تامی دینت، پاگاس هم یک ڈولی ماهیی انت که آیرا کوسه ماهی همه گشنت.
بالاچ: بیدی رودی آپا دگه به گجام آپان ماهی ودیه بیت؟
گاجیان: به اشکن و نیزاران که وشین آپ، کُل، اشک و دگه جر و گیاب دارنت ماهی بازانت، همی راز به حوض واوشتاتگین آپ وکُرمانی آپا ماهی باز ودیه بیت، ماهی آپیین جانداری انت که بید آپا زندگه نه مانیت.
بالاچ: ماهیی گوشت چون انت؟
گاجیان: ماهیی گوشت بازجوانین ورگی انت شه هر کس سوج کنی ماهیی گوشتاوش داریت.
بالاچ: په ایشی که ماهی ساتتگ بنت چون کنن؟
گاجیان: زبرین سوجی کرتی- انون ماهیانی اقتصادیین پیدگ به مچان روش بوته پمیشا مچین به ای بارا دلگوشه کننت و انچین جاگه جوڑه کننت که چُلوک وکسانین ماهی شه آپا مهماننت و په شری ساتگ و مزن بنت.
بالاچ: خیر گندئ منی سرا پاچ آورتئ، شدوپد جائیکه بگندین ماهی شه آپامنتگنت آوانا به آپارسینین که شه بی آپیا مه مرنت.

عزیزین وانندہ گان!

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت
- دو وانندگ به رون نوکین سبخا بوانیت
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی په ماهیی پیدگ و کتی باروا هبر بدنت.

نا معنین ضمیر: نا معنین ضمیر هما انت که لهتین کلیمه یک کس یا چیزی معنا رسیننت که معلوم و درا نه انت چو: یکی، هر، هرکه، چنتی، دیرپا، مچین، مچ، فلان، دگری، دگران، هیچکه، هر چی مچین چیز.

عزیزین وانده گان!

دو واندگ به وتی جندی وش یکی گاجیان وآدگه بالاچ بارا شه کتابی دیما په برزین تواری بوانت.

- به ای سبخا نا معنین ضمیرانا ودی و به وتی کتابچهان بلکت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم است تهک، کامه، سوالیه و ندائیه علامه بلت.
- سئ واندگ په رون په ماهیانی ساتنی باروا هبربدنت که اگه شه کمین آپا به جائیکه بازین آپ بیت برتگ بنت زندگه مانت.
- شه ای سئ جملان یکی راست انت آیرا ودی ورندا به وتی کتابچهان بلکت.
- ماهی جانداری که به حشکارا زندگیه کنت.
- ماهی آپیین جانداری که بید آپا زندگه نه مانیت.
- ماهی به کسانیا شه آپا جتا انت.

گسویین کار:

شه شما هرگجامی سئ سئ کِشکگ په ماهیی باروا به وتی کتابچهان بلکت.

عزیزین واننده گان!

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱- ماهی به گجا زندگیه کنت؟

۲- ماهیی گوشت شه دگه حیواناني گوشتا چه توپیر داریت؟

۳- پچی باید به ماهیی ساتنا دلگوش بیت؟

٤- جائیکه گندن آپ حشکه بیت و ماهی بی آپهماننت چون کنن؟

۵- به آپیکه ماهی انت اگه تیل دارو کچتین چیز ریتگ بیت چونه بیت؟

- سئ واننداگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکوارد گه شه بربگشت.
- گون ای جالگئ گالان جمله جوڑ بکنت.

رود

بارین

تچکی

اشکن

وشین

سبخئ بنیادیین بزانتا ″ماهی مزنین اقتصادیین پیدگ و کتہی دارنت. ماهیی گوشت شه دگه هرچیا گهترانت. پمیشا به ماهیی ساتن و گیش کرتنا باز دلگوشه بیت″ په رون په برزین تواری بوانت.

پر خطرین گوازی

مخسد:

وانندگ بواننت و بلکنت. شه مهمات و مایناني خطراسی بنت.

- به مهمات و ترکتنیین چیزان دست مه جننت.

جُست:

۱- گون چیزیکه آیرا درست مه کنت گوازیه کنت؟

۲- مهمات ومینا درسته کنت چیاشنت؟

بالاچ شیوارین زاگی به چارم صنفا سبخه وانیت. یکروچی که شه مکتبا کات به گساني نزیکیا دیست سئ کسانین زاگ، نه ترکتگین مهماتی راگون دسگی بسته و تی پدا کشه دینت.

آپه باز شیواری اوشتات و وتی معلمی هبرانا به هوشا آورت که گشت: همیکه ماین یاتر کتنیین چیزی گندت دست مه جنت وشه آیی دور بیت.

زوت زاگانی سرا توارجت. زاگان! ادابیایت آیرا بلت. زاگ جستنت و آتنت، بالاچ گشت: زانت آچی ات که کشه کرتت؟ زاگ گشتنت: اما گون آیی گوازیه کرتن.
بالاچ گشت: ایش پر خطرین گوازی انت هوش کنت نزیکی مه ریت آترکتنین چیزی انت، شمئ جند وتی زندا گاره کنت و وت وترا بکوشه دیت، شه انچین چیزان وترابساتت، دورا بوشتت سیل کنت کسی آیرا دست مه جنت. من پولیسا سیه کنین. زوتی شت و پولیسا سی کرت. پولیس ای مهماتا زرت وبرت وشه بالاچ که زاگانا نه اشتت مهماتا گیشتر دست دینت و پولیسا سی کرت باز وشنودی روش کرت.

عزیزین وانده گان!

-
- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا بوانیت
- سبخا کراری بوانت وای گالانی ضدا ودی کنت.

گنوکین

شت

رادگ بوت

نزیکا

اشت

آورت

- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی واندگ په ماین و نه ترکتگین مهماتی خطرانی باروا گون وت هبربدیت.

هورین ضمیر: هورین (مشترکین) ضمیر هما انت که په متکلم، مخاطب و غایبا **یک** وڑا کیت چو: وت، وترا، وتی، جند، جندی، جندش.

عزیزین وانده گان!

- سئ وانندگ ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- به ای سبخا هورین « مشترکین» ضمیرا نا ودی کنت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و جائیکه لازم انت تهک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.
- سئ وانندگ په ماین و نه ترکتگین مهماتی باروا چیزیکه شه دگران تا انون اوشکته وزانت هبر بدنت.
- گون ای گالان جالگی اورکین جاگانا پربکنت .

ووتی

هبرانا

ماین یا ترکتنیین

آپه باز شیواری اوشتات __________ معلمی __________ به هوشا آورت که گشت:

همیکه __________ چیزی گندت دست مه جنت و شه آیی دور بیت.

گسوین کار:

هرگجامی شه شما ای مطلبا به وتی کتابچهان بلکت. ماین و نه ترکتگین مهمات مرک وتپیئ سببه بنت به آوان نزیک مه بیت!

- چیزیکه انون گشتگه بیت به جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱- به افغانستانا به مړوجنگی سالان چی بازتنک بوته؟

۲- ماینانی درست کرتن و دیستن سک انت یاآسان؟

۳- ماین گیشترکی به گجا اشتگه بنت؟

٤- نه ترکتگین مهمات به گجا ودیه بنت؟

٥- چی خطر داریت؟

- سئ واننددگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشنت.

به ای گالان یک یک جمله بلکت.

ماین

نه ترکتگین مهمات

کشیت

گوازی

سئ واننددگ سبخئ ای بهرا ″....وتی معلمئ هبرانا به هوشا آورت که گشت:

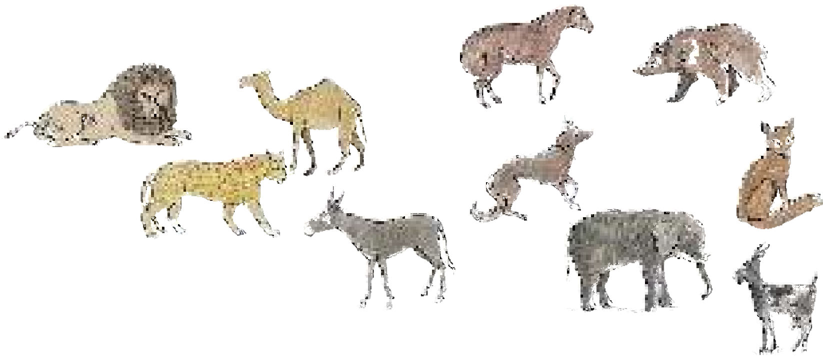
همیکه ماین یا ترکتنیین چیزی گندت، دست مه جنت و شه آیی دور بیت″. په رون برزین

تواری بوانیت.

گسویی و گیابانین حیوان

مخسد:

- واننده‌گ بواننت و بلکنت. گسویی و گیابانیین حیوانانا درست کننت.
- گسویین حیوانانی ساتنی کٹابزاننت.
- په گیا بانیین حیوانان تاوان مه رسنینت.

جُست:

۱- چنت رازی حیوانا درسته کنت؟
۲- چنت گسویین حیوانی ناما گشتگه کنت؟
۳- چنت گیا بانیین حیوانی ناما زانت؟
٤- شه گسویین مالان چی کٹ گپتگه بیت؟
٥- گیا بانیین حیوان که گوشتش پاک انت گجام انت؟

به امی وطنا گسویی و گیا بانیین حیوان بازانت. پس، بز، گوک، اشتر، غاتر، اسپ و حر گسویین حیوان انت، امئ مردم به مالداریی کارا باز دسترسی واوند انت. شه مالانی گوشت شیر، پشم، کرک و پوستان به اما باز کٹ و پیدگه رسیت.
وحشین حیوان چو آهو، کوهین پس و بز و کرگوشک هم به وطنی پٹ و گیا بان و کوهسران بازانت که آوانی گوشت پاک و وارتنی انت.

دگه گیا بانیین (وحشیین) حیوان شیر، پلنگ، گرک، هوک، هپتار، شگال و روباه انت که اولسری پنچین حیوان رستر و باز پر خطر انت، بلی شگال و روباه باز تر سوک و چمباز انت. که شه بازین چمباز یا وترا به دِهانی مرگانی کلونہان رسیننت و چرپ و پزورین کروس یا ماده مرگانا برنت.

گسویی و گیابانیین حیوان باز کدرو ارزش دارنت پمیشا جهانیین پیمی په حیوانانی ساتنا دلگوشه بیت و به باز شاران و حشی باگ انت که مردم په آوانی سیلا رونت.

عزیزین وانندہ گان!

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واندگ به رون نوکین سبخا بوانیت.
- سبخا کراری بوانت و ای گالانی ضدا ودی کنت.

گسویین

پزور

ترسوک

- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی واندگ گون وت په گسویین حیوانانی پیدگ و بروکتہانی باروا هبربدیت.
- هما حیوانانی نامانا به وتی هوشا بیارت ورندا به وتی کتابچهان بلکت که شه آوانی شیر، پوست، گوشت و پشم و کرکا کتہ گرن.

عزیزین واننده گان!

- سئ واننده گ ای سبخئ یک یک بارا په رون په برزین تواری بوانیت.
- ای سبخئ جمعین گالانا ودی ورندا به وتی کتابچهان بلکت.
- چیزیکه انون په شما گشتگه بیت به جوانی بلکت و تهک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا جائیکه لازم انت بلت.
- سئ واننده گ هماسئ چیزی ناما بگشیت که شه مالانی شیرا جوړ کرتگه بنت.
- جالگئ جملا په جوانی بوانت ورندا اورکین جاگها پر کنت که پوره و بریبر بیت.
- ________ پیدگ دارنت. آوانی شیر، گوشت و روگنا ورن و بهاکنن.
- جملانابوانت و همائیکه راست انت دیمی ص بلکت.

انسان شه ای حیوانان پیدگ وکته گرنت

گسوین حیوانان	گیابانین حیوانان	هردوان

گسوین کار:

به گسا شه وتی کهولی باسکان په ایشی که شه مالانی پوستان چی جوړه کنن سوج بکنت و چیزیکه اوشکتت به وتی کتابچهان بلکت.

چیزیکه انون په شما گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

جُست:

۱- بالاچ و بیبرگ به چنتم صنفا سبخه واننت؟

۲- به راهها بیبرگ شه بالاچ چی جُست کرت؟

۳- چی چمباز و شیوارین حیوانی؟

٤- چی شه مردمانی گسان مرگانا بارت؟

٥- روباه به گجا زندگیه کنت؟

- سئ واننده‌گ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت شه بریکوار دگه بگشنت.

- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی واننده‌گ گون وت هبربدیت که شه چیی پشمان جراب، دستکش، برک، ٹپر، گوالگ، تورگ، کونٹ و غالین گوپنت.

- ای جُستانی پسوا به وتی کتابچهان بلکت.

۱- شه مالانی پوستان چی جوڑه کننت؟

۲- گجام مالانی شیر ورگی انت؟

۳- پچی اما ماله ساتن؟

آزاتی

مخسد:

- واننڈگ بواننت و بلکنت.
- بزاننت که آزاتی چی انت.
- هورین ضمیرانا کار مرزکرتگ بکننت.

وت وتی جند جندی

جُست:

۱- کئ آزاتیئ باروا هبر داتگه کنت؟
۲- کیه زانت که آزاتی چیا شنت؟
۳- وهدی که آزات بیت چیه کنت؟

آزاتی، آزات بوتنا شنت که انسانئ زندگیئ براه و زیب انت که هیچ وړئ کیدو بندا نه لوټیت. رازیکه وت وتی آزاتیا وش دارن باید بزانن که دگه جاندار هم آزاتی و آزات بوتنا وش دارنت.

وړ وړئ مُرگ، بالی مرگ که به کِشار، نیزار واشکن وپټ و گیابان، باگ و باگچهان زندگیه کننت و دگه جاندار آزاتیا وش دارنت و آزاتین ډولی شه یک جاگهی به دگه جاگها رونت و چاره کننت.

شما دیستگ بیت چگوگ و چلگ په باز سرو توار چی چی و پی پی کنـان شـه درچـك و دیوالانی سرا پره کننت یا نندنت بلی و هدی که به خفسی تها کیده بنـت وتـی پـر و بـا نزلا به خفسا جننت و آپ ودانگا په جوانیه نه ورنت.

سببی ایش انت که گون آزاتیا خوگپتگنت همی راز که انسان گون آزاتیا خـو گپتـه و آز اتیالوۃنت دگه جاندار همه لوتنت. گشتگه کنن که بیدی آزاتیا زندگی سک انت.

عزیزین وانده گان!

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- سـبخا کـراری بوانـت ورنـدا شـه جتاجتـاین گـالان متـرادفین کلیمـه جـوۃ و بـه وتـی کتابچهان بلکت. گالانی یک باری به جدول و آدگه در انت آوانا ودی کنت.

۱- کیدو	______	وت واک
۲- آزات و	______	بند
۳- گل و	______	شاد

- پنچ ۃل بیت و هر ۃلی په آزاتیی باروا گون وت کراری هبر بدنت.
- جالگی جواب په ای جُستا گشتگ بوتگنت هما یکینا کـه گـون آزاتـی و آزات بوتنـا جۃیت معلوم و به وتی کتابچهان بلکت.

کسیکه آزاتیی کدرا زانت چونه کنت؟

۱- انسان ودگه بی ضررین جاندارانا پازا به نه کنت.

۲- هر چون دلی بلوۃیت هما رازه کنت.

عزیزین واننده گان!

- سئ واننده گ ای سبخی یک یک بارا به برزین تواری بوانیت.
- به ای سبخاوت، و وتی مشترکین ضمیر انت آوانا ودی ورندا شما هم یک یک جمله جوڑ کنت که مشترکین ضمیری کلیمه داشتگ بنت.
- جالگی جملانا به وتی کتابچهان بلکت و همایی دیما (ص) حرفی بلت که شه ای سبخا هیل زرتگت.

۱- مرگ، بالی مرگ، چلگ وچگوگ آزاتیا وش دارنت، اما به آوان ضرره نه رسینن به خفسا نه پرینن وکیده نه کنن.

۲- مرگ ووش توارین بالی مرگانا به خفسا کیده نه کنن و نه پرینن.

گجام یکین جوان انت؟ اولي، دومي یا هردوین .

اولی	دومی	هردوین

گسوین کار:

هر گجامی شه شما په آزاتی و آزات بوتنی کدری باروا سئ کِشک به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولی باسکان بوانت و اگه به شما گیشتر معلومات داتگه بوت بشکنت.

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱- گون آزاتیا چه بریبره بیت؟

۲- مگه تانکا انسان آزاتیا وش داریت؟

۳- کئ کیدو بنداوش داریت؟

٤- بی کیدو بندین زندگی چه انت؟

۵- په وش گشین کمریی مرگا طلایین خفس و جوانین آپ و دانگ جوان انت یا آزاتی؟

- چیزیکه دیمترا اوشکتت یکوار دگه شه بربگشت.

- گون ای گالان یک یک جمله رد و بندبکنت.

آزات

وش

کید و بند

خفس

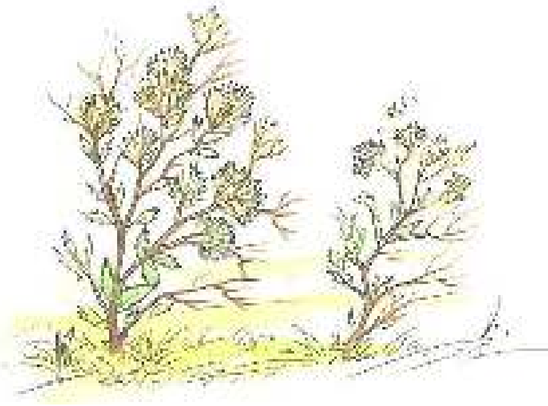
جاندار

سبخی بنیادیین بزانتا "آزاتی، آزات بوتنا شنت که انسانئ زندگیی براه و زیب انت. رازیکه وت وتی آزاتیا وش دارن دگه بی ضررین جاندارانی آزاتیا تاوان مه رسینن" په رون به برزین تواری بوانت.

زیرگ

مخسد:

- واانندگ بواننت و بلکنت. زیرگا درست کننت. زیرگئ کار گرگی ڈولا بزاننت.

جُست:

۱- زیرگا درسته کنت چونین بلگ و دانگ داریت؟

۲- زیرگ چه و هدا کشتگه بیت؟

۳- شه زیرگا به چیوا کار گپتگه بیت؟

زیرگئ کشتنئ و هده به گلئ کشارئ وختا انت. زیرگ هم چوگله و دانگئ وڑا به ڈگارا کشتگه بیت که شه کِشتن تا برو حاصلئ رستنا یکسال وخته گیت به نرم و ریکین ڈگا را که آپ داشتگ بیت گهتر زیرگ حاصله دنت.

زیرگئ ریشگ تچک و بارگ انت. زیرگی بالادشه ریشگا برزکایی کمتر شه گلی بالا دا انت، بلگی بریتگ، اورت و بارگ انت و به برو حاصلی نزیکیا سپیتین کسانین پله کنت.

زیرگئ دانگ اورت و وشبو انت.

شه زیرگا په پلو و آش و رشته یی و شبویی و تامدار کرتن و لهتین دارو دوای جوړ کرتنا کار گپتگه بیت.

عزیـزین وطـن افغانسـتانی ډگـار، آپ و هـوا پـه زیرگـئ کشـارا بـازجوان انـت و وطنـی کشارگر به گلـه و دانگـئ کشـارگریئ پانـا دا زیـرگ همـه کشـنت بـه گوسـتگین سـالان زیرگئ برو حاصل آنکس بازات که هر سالگ بازین زیـر گـی بـه درملکـان پـه بهـا دیـم داتگه بوت.

عزیزین وانده گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ به رون نوکین سبخا بوانیت.
- ای سبخا کراری بوانت و جالگی گالانی ضدا شه تهی ودی بکنت.

سک

زنډ

سیائین

بدبو

جالکایی

- پنچ ډل بیت و هر ډلی وانندگ گون وت په زیرگی باروا هبربدیت.
- جالگئ گالانا په شری بوانت ورنـدا پـه جملانـی اورکـین جاگهـان گچـین و بـه وتـی **کتابچهان بلکت.**

به گله ای

گله ای

یکسال

زیرگئ کشتنئ وهده ________ کشارئ وختا انت. زیـرگ هـم چـو ________ وړا بـه ډگارا کشتگه بیت که شه کشتن تابرو حاصلئ رستنا ________ وخته گیت.

عزیزین وانندہ گان!

- سئ وانندگ ای سبخی یکك یکك بارا به برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری املا بلکت و جائیکه لازم انت ٹکك، کامه، سوالیه و ندائیه بلت.
- به جالگی جملانی اورکین جاگهان یکی شه ای گالان گچین و آوانا پوره بکنت

لٹ

زیرگا

زیرگی

۱- ________ ریشگ تچکك و بارگ انت.

۲- زیرگی ________ سبزین رنگی داریت

۳- شه ________ په پلو و آش ورشته یی وشبویی و تامدار کرتنا کار گپتگه بیت.

گسوبین کار:

هر گجامی شه شما ای سبخئ دومی بارا به وتی کتابچهان بلکت.

– چیزی که انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

١- چی باز پیدگ داریت؟

٢- کشارگر به چیا گتٹ انت؟

٣- کشار گر به سالی اولی بارا چیه کشیت؟

٤- کشار گر به سال دومی بارا چیه کشیت؟

٥- کشارگر بیدی کشارو پالیزا چیه کنت؟

- سئ واندگ چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکواردگه شه بر بگشت.

- به ای گالان یک یک جمله جوڑ بکنت

کشتگه بیت

ریشگ

وشبو

- به ای جملی پوره کرتنا یکی شه جالگی گالان راسته کیت آیرا ودی ورندا بـه وتـی کتابچهان بلکت.

- شه زیرگـاه پـه ______________ پکـتن و لهتـین دارو و دواهـانی جـوڑ کرتنـا کـار گپتگه بیت.

پلو و آش ورشته یی

دوگی

کشکی

سول و نیک بختی

مخسد:
- واننگ بواننت و بلکنت.
- سولی کدرا بزاننت.

جُست:
۱- سول چی انت کئ گشتگه کنت؟
۲- سول چی جوانی داریت؟
۳- کئ په سولا اڑانت؟

سولئ توار

تـــوارمنی اِنت دوستیـــئ
یکـــویـــی وبـــــراسیئ

پـــه سیـــاو سپیتایـک وڑا
آســـــودگی آرامیـــئ

نه جنگی دوت سـیاهین گبار
نـه تـــوپ وبمـــانی توار

نـــه جـِبٹ وغـولین بمگـــوار
نـه ٹینک و دور جنین هتیـــار

نـــه شهرو هـلکی سوچگنت
نه مـــرک و هونئ ریچگنت

نـه زور و ظلـم و براس کشی
نه مـــاس و گهاری مودگنت

منـی سیـایگاسعـــادت انت
هـــم دوستی و محبت انت

انســـانی دو ستـــانـی دلا
منی هندو منی سکـونت انت

شـــه آدمیئ ســـــرڈگار
شـــه هلک و لوگان و دیار

گـون علـم و زانتا من دیین
نـــا ســــریدیا لڈو بـــار

دستـــاگـــرین پـــه تپاک
زیـانه کنین جـــورین نپاک

بـــراسیی در چـکامن دیین
هـــر روچی گیشتر توک وواک

هـر جاکه گـام بیت منی ایـر
لـــوچ پوشتگ گشنگ بي سير

نـــــه زنـگ آوه و داد بیت | نـــه دشمنی بیت نـــه بیـــــر
هــرکس و تی بی واجه کـار | دستـــی وتی بی کار و بـــــار

مچ آدمـــــی گـــووت ببنت
نــزیـک چو براس وگهـــــار

(عبدالرحمن پهوال)

عزیزین وانده گان!

- ای سبخئ نوکین گالانا سایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی گون وت په ای شئیری بارواکه په سولا گشتگ بوته هبربدنت.
- شه هرڈلی یک یک وانندگ په رون په سولئ کدرئ باروا هبربدنت.
- جالگئ مطلبا بوانت و یکی شه دو جملان که گون مطلبا جړیت مالوم و به پانادی(ص) حرفا بلکت.
- به هروطنی آباتی، کشت و کشار، کارخانه، سوداگری وروگ و آیگئ کاروختی په شری تسررستگه کننت و مردم آرام ونیک بخته بنت که او دا
۱- مړوجنگ بیت.
۲- سول وامن بیت.
- گشتگه کنت که مروچیین سبخ جالگئ گجام یکین سرگالئ باروا ات.

مکتب

آپ و آپداری

مُرگانی ساتن

سول

عزیزین وانندہ گان!

سئ واندگ پہ رون ای سبخئ یک یک بارا پہ برزین تواری بوانیت.

- به ای شیرا توار دارین حرف گجام انت.

هرجـــا که گـام بیت منی ایر
لوچ پوشتگ گشنگ بی سیر
نــــــه زنگ آوه وداد بیت
نــــه دشمنی بیت نه بیـــــر

چیزیکه انون گشتگه بیت پہ شری بلکت و جائیکه لازم انـت ٹِک،کامه، سـوالیه و ندائیـه بلت.

- گون یکی شه جدولی گالان جالگی جملانا پوره بکنت.

کشارگر سوداگر کارِگر آباتی و سرِک

به سول وامنا ____________ گهتر کاره کننت.
به سول وامنا ____________ گهترکشاره کننت.
به سول وامنا ____________ گهتر کاره کننت.
به سول وامنا ____________ گهتر جوڑه بنت.

گــوین کار:

شیرا که به مروچیین سبخا ونتت به وتی کتابچهان بلکت و مانای په وتی دوستان بگشت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورنداجُستانی پسوابگشت.

۱- خیر به چیا اِنت؟

۲- سول چیه کاریت؟

۳- ترخی و دیماروگ به چونین جاورو حالتی ودیه بنت؟

٤- مهروجنگ چي ودیه کنت؟

۵- مردم چیه لوټنت؟

٦- مردم شه چیا بده برنت؟

- سئ واننده‌گ چیزیکه دیماشه جُستان او شکتت یکواردگه شه بر بُگشت.

گون ای گالانی لکتنا جالگئ جملانی اورکین جاگهانا پوره بکنت.

بیرانی **آرامی**

مرک **دیماروگ**

ډکالی **نیک روچی**

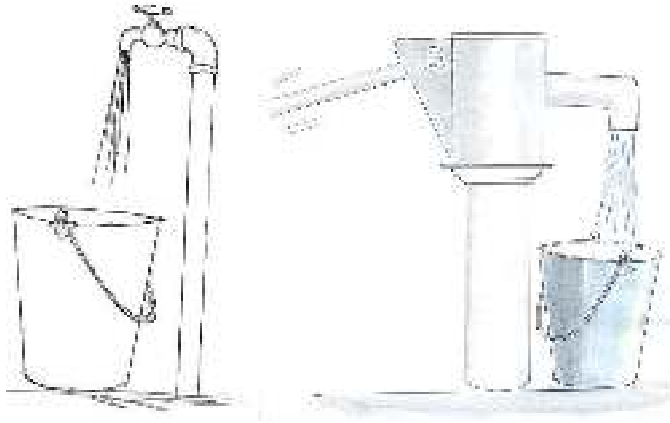
مهروجنگ بیدی ______ و خرابیا کتهی نه داریت. مهروجنگ______ و ______.

ونیسگاریه کاریت. سول ______ وخیره کاریت، ______ و ______ سولی بروکټ

انت.

پاکین آپ

مخسد:
واندگ بوانںت و بلکنت. پاکین آپی پیدگا بزانںت.

جُست:
۱- به برزگئ عکسا چیوه گندت؟
۲- گجام آپانا پاک گشتگه کنن؟
۳- بید وارتنا شه آپا چه کار گپتگه بیت؟

یکی شه خدا″ج″ باز مزن و جوانین نعمتان آپ انت که به باز ڈولان ودیه بیت. چو: چمگئ آپ، رودی آپ، کاریزئ آپ، چاهئ آپ و دگه که مچین باز کدر دارنت، اگه آپ مه بیت کشت و کشار و با گداریه نه بیت، انسان و حیوان بید آپا زندگه نه مانںت.
باید هر کس آپی کدرا بزانت و آپانا پاک بساتیت، اگه آپ پاک ساتتگ مه بنت وگون میکروبان کچٹ بنت پیدگی جاگها په مردما تاوانه رسیننت. انسان اگه گونڈ انت یامزن په پاکین آپا اڑانت اگه آپیکه ورن پاک مه بنت اماره نا جوڑه کننت.

آپ گون لاڑ داتناهم پاکه بیت و لهتین جاگهان کـه جـوانین آپ نـه انـت دیماشـه وارتـنا آپاجوان لاڑه دینت که میکروب زیان بنت. به هر جا گهی کـه زنـده گـوازینن بایـد آپـئ کدرا بزانن و میلن که آپ ککڑ و کچڃ بنت شه کچتیا آپ میکروبه گرنت وانچـین آپ انسانی دشمن انت که شه میکروبا انسانا گون وڑ وڑي ناجوڑیا دیم به دیمه کنت.

عزیزین وانده گان!

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- به ای سبخا چار ڈولئ آپئ نام گپتگ بوته، چار ڈل بیت و هر ڈلی په یـک ڈولـی آپـی باروا هبر بدنت.
- شه ای جدولی تها یک یک کلیمه په جالگئ جملانی اورکین جاگهان گچـین و آوانـا پوره بکنت.

کشار گری
آپ
لاڑ

۱–اگه آپ مه بیت ________ و با گداریه نه بیت.

۲–نا پاکین ________ انسانی دشمن انت.

۳–په آپئ پاک کرتنا آپئ ________ داتن پیدگ داریت.

عزیزین واننده گان!

-
- سئ واننده‌گ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- به ای سبخا مچین و هر کس کلیمه نا معنین ضمیرانت آوانا ودی و هر گجا می شه شما یک یک جمله جوړکنت که ای کلیمه به آوان بئیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و ټک، کامه وسوالیه علامهانا جائیکه لازم انت بلت.
- چنت ډولئ آپئ نام گپتگه بیت شما هر گجا می باروا فکر بکنت ورندا په ایشی که گجام پاکین آپ انت په ډول یکی آدگرئ پدا بلکت.

رودئ آپ

کاریزئ آپ

نلئ آپ

چمگئ آپ

چاهئ آپ

گسوین کار:

هر گجا می شه شما په پاکین آپیء باروا سیء کِشک به وتی کتابچهان بلکت و شه وت کسان ترانا په آپی پاک ساتنا سوگه بکنت.

- چیزی که انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱- گجام آپانا پاکین آپ گشتگه کنن؟

۲- پچی آپا جوش ولاڑه دینت؟

۳- اگه آپ پاک مه بیت چونه بیت؟

٤- نا پاکین آپ چه تاوانی داریت؟

٥- پچی باید مچین په آپی پاک ساتنا دلگوش بکنن؟

- سیء واننده گ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکواردگه شه بر بگشت.

- گون جالگئ گالان یک یک جمله جوڑ و به و تی کتابچهان بلکت.

کدر

کچٹ

پیدگ

لاڑ

وڑوڑی

سئ واننده گ په رون سبخئ ای بهرا« یکی شه خدا(ج) جوانین نعمتان آپ انت که باز ڈولان ودیه بیت. چو: چمگئ آپ، رودئ آپ، کاریزئ آپ،چاهئ آپ ودگه که مچین باز کدر دارنت، اگه آپ مه بیت کشت و کشارو با گدار یه نه بیت انسان و حیوان بیدی آپا زندگه نهماننت» بوانیت.

بشری حک

مخسد:
وانندگ بوانںت و بلکنت و بشری حکابزانںت و احترام بکنںت.

جُست:
- زانت که باید کي احترام بیت؟
- جوانین سلوك گون کیء بیت؟
- انسان به انسانانی سراچه حکی دارنت؟

نا کوپیرداد امیٔ هلکیٔ سپی ریشی انت. آکه هر وهدا گونۂین زاگانا جوانین پنته دنت ای واری اماره نز آورت و سوج کرت زاگان بشریٔ حکانی باروا چیزی زانت. رحیمداد که شیوار و سرپدین زاگی انت پسودات و گشت: ناکوجان من ای هبرا چنت وار او شکتگون مگه آنکس نه زانین منی هوشا ات که شه ته سوج کنین انون دگه په امابگش که بشریٔ حک چی انت؟

نا کو پیرداد شه رحیمدادی هبراوش بوت و گشت: جوان بشکنت زاگان! حک بار عدل و انصافا گشنت و انسان که به جامعا زندگیه کننت به یکی آدگرئ سراحک دارنت. باید یک آداگرا په برزین چمی بگندنت و عزت بکننت و شه یکی آدگرا ضرر و تاوانی مه گندنت.

به اجتماعیین زندگیا توپیرنه انت، هر که په دگران گهترو گیشتر خذمت کرتک بکننت جوانین سلوک و مرد مگر یی واوند بیت په مچان احترامی و ڕانت. باد هوایی ووتراشه دگران برزتر زانتن، وت لوټوکی ووت پسندی جایه نه گیت.

باید کوشست بکنن که مچین انسانانی حکاپه برزین چمی بگندن وبزانن که همارازیکه امی حک و نپ و کټ په اما کدر ورو داریت، دگرانی نپ و کټ هم په آوان رو و کدر داریت و نه باید دگرانی حک و نپ و کټا تاوان برسیت.

عزیزین وانندہ گان!

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- انون ای نیمگین جملانا به و تی کتابچهان بلکت. به هر جملی چیرا چنت کلیمه داتگ بوته، یکی شه آوان په جملئ اورکین جاگها گچین و جملانا پوره بلکت.

۱- انسان که به جامعا زندگیه کننت ____________ سراحک دارنت.

وطنی سرا

به یک آداگری سرا

۲- باید کوشست بکنن که مچین ____________ حکاناپه برزین چمی بگندن.

- انسانانی

- کسانانی

- مزنانی

عزیزین وانده گان!

- سیء وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- هر که، دگران، مچان نا معنین ضمیرانت په هر گجا می یک یک جمله جوړ و به وتی کتابچهان بلکت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت ټک،کامه،سوالیه و ندائیه بلت.
- سئ وانندگ په رون چیزیکه شه ای سبخا په بشری حکانی باروا زرتگیت په وتی دگه همراهان بگشیت.
- شه ای گالان په جالگی جملانی اورکین جاگهان گچین ورندا به وتی کتابچهان بلکت.

- **سپی ریشی**
- **گونڈین زاگانا**
- **ای واری**
- **بشری حکانی**

ناکو پیرداد امیء هلکی ________ انت. آکه هرو هدا ________
جوانین پنته دنت________ اماره نزآورت و سوج کرت، زاگان ________ باروا چیزی زانت.

گوین کار:

ای سبخا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولی باسکان بوانت.

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

جُست:

۱-کیچئ گوازی به چه و هدا گون چیابیت؟

۲-کیچئ گوازی تا نکایی انت یا یگجایی؟

۳-کیچئ هلوکا کیء دورا الغچه دنت؟

٤-چی وهدا نمره داتگه بیت؟

٥-دمیکه شه یک ڈلي نیمگا هلوك به دگری دستا بکپیت آدگه ڈلی زاگ چونه کننت؟

- سیء واندگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان په کیچی گوازیی باروا او شکتت یکوار دگه شه بربگشیت.

- شه ای گالان جمله جوڑکنت.

ناکو پیرداد

شیوارو سرپد

اوشکتون

- سئ واندگ په رون سبخئ بنیادیین بزانتا «حکك، بار، عدل و انصافا گشنت انسان به جامعا به یکی آدگرئ سراحکك دارنت. باید یکی آدگرا په برزین چمی بگندنت و عزت بکننت و په یک آدگراضرر و تاوانی مه رسیننت» په رون په برزین تواری بوانت.

جوانین همراه

مخسد:

وانندگ بواننت و بلکنت جوانین همراها بزاننت و سوجیین صفتا درست کنت

جُست:

۱- همراه چیا شنت؟

۲- جوانین همراه گجام انت ؟

۳- جوانین همراه گون وت چونین سلوکي دارنت؟

شاهدادو جاڑو جوانین همراه انت ، اي دو کین همراه به یک هلکا زندگي و به یک مکتب و صنفا سبخه واننت. ایش یگجا مکتبا رونت و کاینت.

شاهدادو جاڑو یکي آدگر و وتي هم صنف و معلماني احتراما دارنت. به وتي سبخان کوشسته کنت پمیشا پوه وسر پدین وانندگ انت معلم و مکتبئ اگده دارشه ایشان بازوش انت و مدام ایشاني ناماپه نیکیه گرنت.

اي دوكين همراه به گوازي و ورزشاهم يگجا انت. لهتين و هده ديم ديگرا به وتي هلكئ نزيكئ ميدانيا په توپ گوازيا رونت. ديماشه توپ گوازيا ائ ميدانيئ درچك و نهالانا آپه دينت . ايش بازوختان گون يكی آدگرا كمك و مدته كننت.
شاهداد و جاړو به وتي هلكئ مردماني تها وشين نام و تواري واوندانت و مچين شه ايشان وش انت و مدام ايشاني جوانيی هبرا دينت.

عزيزين وانندہ گان!

- ای سبخئ نوكين گالانا سايگ بكنت.
- دو وانندگ په رون نوكين سبخا بوانيت.
- انون جالگی نيمگين جملانا به وتی كتابچهان بلكت به هر جملی جالگا سئ پسو داتگ بوته شه سبخئ ديما هما پسوا كه جملا په جوانی پوره كنت به اوركين جاگها بلكت.

شاهداد و جاړو ______ انت.

۱. جوانين براس
۲. جوانين همراه
۳. جوانين همپل

لهتين وهده ديم ديگرا به ______ په توپ گوازيا رونت.

۱. به وتی مكتبی ميدانيا
۲. به وتی گسی ميدانيا
۳. به وتی هلكئ نزيكئ ميدانيا

ايش بازوختان گون يكی آدگرا ______ كننت.

۱. كټ و باسه
۲. چم هم چميه
۳. كمك ومدته

عزیزین وانده گان!

- سئ وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- سوجیین صفت : هما کلیمه که دیماشه ناما به سوجیین جملا کیت وپسوی صفت انت سوجیین صفت گشتگه بیت. چو: چون، چه وړا، چه ڊول و....

مثالی وړا چونین کتاب : جوانین کتاب

چونین انار: سورین انا

چونین گوک: بڑکین گوک

شماشه ای سبخا ای جُستانی (سوجانی) پسواودی کنت

چونین همراه:

چونین وانندگ:

- پنچ ڊل بیت وهر ڊلی په جوانین همرای باروا گون وت هبر بدیت.

هر گجامی شه شما په جوانین همرای باروا چارکِشک به وتی کابچها بلکت.

عزیزین واننده گان!

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوابگشت؟

۱- جوانین همراه په یکی آدگرا چیوه لوتنت؟

۲- کئ شه کئ گلگئ حکاداریت؟

۳- به جوانین همراهیا چه نه انت؟

٤- جوانین همراه گون یکی ادگرا چیه کننت؟

٥- جوانین همراه چه وختا زانتگه بیت؟

- سئ واننده گ په رون چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت یکواردیگه شه بر بگشیت.

- جالگئ جملانابه وتی کتابچهان بلکت ورندا په هر جملی یکی شه جدولئ گالان گچین و جملا پوره بکنت

۱- شاهدادو جاڕو ____________ همراه انت.

۲- ایش به یک ____________ زندگیه کننت.

۳- ای دوکین همراه به ________ ورزشا هم یگجا انت.

٤- ____________ شه توپ گوازیا میدانیی درچکانا آپه دینت.

هلکا
جوانین
گوازی
دیما

حرامه نه مانیت

مخسد:

- واننDگ بواننت وبلکنت.
- حراما درست کننت هورین (مشترکین)ضمیرا بزاننت.

وت وتی وترا

جُست:

۱- حرام چیاشنت؟

۲- کسیکه حرامه وارت به مردمانی دیما چون انت؟

۳- پچی باید وتراشه حراما بساتن .

مردمئ پت و عزت به آیی جندئ دستا انت. آکه سدك وراستیه کنت و پاك و حلالین روزی دستا کاریت وشنام زندگیه کنت و اگه بیدی حك په چم ولیم،زورانسری و پل ولٹ مال و چیزی واوندیه کنت. ای هرچونین مالی بیت وشه هرکس گپتك بیت په آیی روانه انت.

کسیکه حرامه وارت وت وتی زندگیا خرابه کنت، مچین آیرا په سبکین چمی گندنت. اگه کسی به چیزی زیتن وبها کرتنا حرامه وارت و یا به پل و لٹ ودزی مالی وچیزی دستاکاریت بزانت که مال په آیی موندی نه داریت و شه دستیه روت.

متلی انت که شنت : حرام شه هما راها که آته پدا روت. دگه باز جوان انت که وتراشه حرامین مالا دوربساتن ووشنام و جوانین زندگیی فکرابن ووتراشه کاریکه کرتنی گناه داریت وشه چیزی که وارتنی په اماروانه انت دوربساتن.

عزیزین وانندهگان!

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخابوانیت.

ای سئ جوابا بوانت ورندا بگشت که گجام حرامین مال انت.

۱- مالی که په چم وریپنگ دستا آتگیت.

۲- مالی که په زور و دزی دستا آتگیت.

۳- مالیکه به زیتن و بها کرتنا شه سنگئ کم داتنا دستا آتگیت.

گجام یکین حرام انت به دیمی ص بلکت.

اولی	
دومی	
سومی	
هرسین	

- پنچ ڊل بیت و هر ڊلی گون وت په ای سوجیین صفتانی پسوی باروا هبربدیت و پسوا که خرابین مالی و جوانین مالی به هرگجامی دیما بلکت.

حرامین مال چونین مالی:

حلالین مال چونین مالی:

عزیزین وانده گان!

- سئ واندگ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.

- به ای سبخاوت ، وتی وترا هورین (مشترک) ضمیرانت هر گجامی کارمرز بوتنا که به فاعلیین حالتا وت وتی و به مفعولین حالتا و ترا لکتگ بوته په جوانی بوانت ورنداهمی جملانا به وتی کتابچهان سیایگ بکنت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و جائیکه لازم انت، تِهک، کامه، سواليه و ندائیه علامهانا بلت.

- سی واندگ په کلپی گری و حرامکاریی خو وتبی گندگیی باروا به صنفی دیما هبر بدنت.

- شه ای گالان جالگی جملانی اورکین جاگهانی تهابلکت و آوانا پوره بکنت.

روا

حلالین

پت وعزت

مردمئ __________ به آیی جندئ دستا انت. اگه__________ روزیا دستا کاریت وشنام زندگیه کنت. حرامین مال په مردما __________ نه انت.

- په حرامین مالی با روا گجام متلا، به ای سبخا وانتت آیرا ودی و به وتی کتابچهان بلکت و شه برکنت.

عزیزین وانده گان!

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورنداجُستانی پسوابگشت.

۱- بعضی داندگ بلوچیی لبزانکی اولی تاریخی دوری بنا بوگا گجام سال گشتگنت؟
۲- به گجام دور و زمانگا بلوچ به مکرانا هنکین گپتنت؟
۳- به ای دورا بلوچین شاعر باز شیر گشتگنت یاکم؟
٤- گجام دوره ی شئیر نز نیاورتگ و سیایگ نه بوتگنت؟
٥- ای دوره تا کي وختا دوام کرت؟
- سئ واندگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه بگشیت.
- گون ای گالان جمله جوڑ و به وتی کتابچهان بلکت.

سبکین چمی

حلالین

موندی

آته

وشنام

گسوین کار:

هرگجامی شه شما سئ سئ کشک په حرامین مالئ باروا به وتی کتابچهان بلکت

شه پسا کاگدی

مخسد:

- واندگ بوانںت و خط و کاگدی لکتنا بزانںت.
- معین و نامعنین ضمیرانا درست کنت.

ایش آ هرکس هیچکس مچین

جُست:

۱- خط و کاگدی لکتن و په دوستان دیم داتن چه پیدگی داریت؟
۲- تاانون شماپه کسی کاگدی دیم داتگت ؟ په کئ
۳- تاانون کسی په شما کاگدی دیم داتگیت؟ کئ

افغانستان - کابل
کارته ٤ – لوگ نمبر ١٥
غازی لیسئ پانادا

منی پرزند کریمداد!

(اسلام علیکم)

امیت انت ته وکهولی دگه باسک و مچین دوست، وتی و سیاد دُرا وجو ڕبیت وگون وشین سرودلی زندبگوازینت، منی سلامانا په مچان برسین، تا ای کاگدی لکتنی پاسا دُراو جوڕون.

دیری انت که شمی سوج نه رست اولی وارانت که کاگدی دیم داتئ ، همی راز اگه هیچکس نیات وتی کاگدا به ڈاکا په من دیم دی.

شه روچیکه ناکو مدت ادا آته وتی کاگدا آورته آیرا یکوار دیستگون،کول دات یکروچ دیماشه شتناهم منیاکیت. چیزی که ته لوټتگی زینین و په ته به دستی دیمه دین.
کتره ایکه گون من گندوننده کرت شه ته وتی براسانی کامیابیا په من نکل کرت وکلازوری دات که شما براس وگوار به آزمایگان سره ین درجه گپتگت. شکره کشین په ای دم و پاسا.
زاگ و جنک پس و ماسی دلی واهگ انت اگه ماس وپسئ هبرامننت مدام وشنام و سوبینه بنت، شمی ای سوب وسربرزی هم امئ هبرانی اوشکتنی نتیجه انت.
به ای زوتیان منی کار الاسه بنت و تانوکین ماهئ بیستا په خیری کائین.

خداحافظ

شمی دلسو چین پس میرداد

عزیزین وانده گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت
- پنچ ڈل بیت و هرڈلی وانندگ گون وت ای سبخابوانیت و په یکی آدگرا بگشیت.
- معین و نامعنین ضمیر:

• معنین ضمیرآ انت که نامی جاگها کیت وشه نامی پدوارگین گشتنادیمگیریه کنت چو: احمد آت. آ تی کاگدا په من آورت. مرادشت آوتی براسا گون وت برت

• نامعنین ضمیر : آ انت که نامی جاگها کیت وکس یا چیزی را نامعنین ڈولی بیانه کنت

چو: هرکس، هیچکس ، دیری، مچین
چو: مردم رونت و کاینت هیچکسا درسته نه کنین.
هرکس که آت په ته کلوکنین
دیری نیاتکیت
مچین سی دارنت.

– دو وانندگ به رون یکی په معنین ضمیر وآدگه په نامعنین ضمیرا یک یک جمله بگشنت.

عزیزین واننده گان!

- سئ وانندگ په رون ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- سبخابوانت و نامعنین ضمیرانا معلوم ورندا به وتی کتابچها بلکت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت تهک، کامه، سوالیه وندائیه علامهانابلت؟
- په ای جُستا به جالگا دوپسو لکتگ بوته آیرا معلوم وبه پانادی (ص) حرفی بلکت ناکومدت میردادا چی کلا زوری دات؟
- په ایشی که آیی کِشت و کشارئ برو حاصل گیش بوته
- په ایشی که آیی بچک و جنک به مکتبا شه مچان سرئ درجها گپتگنت
- جالگی جملا بوانت و پسو بدیت.

په ایشی که امی کاگد په کسیکه راه دین په جوانی برسیت

۱- دس نشان روش و مالوم بیت

۲- کاگد په شری لکتگ بیت

گجام یکین ضرور انت به دیمی(ص) بلکت

اولی	دومی	یا هردوین

گسویین کار:

ای سبخا به وتی کتابچهان بلکت و دو وار په وتی کهولئ باسکان خاص وتی براس و گواران بوانت.

عزیزین وانده گان!

– چیزی که انون گشتگه بیت په شری بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱– زاگانی نزیك و دلسوچین حکدارکئ انت؟

۲– جتایی شه ماس و پسا چون انت؟

۳– زاگانا کي جتایی و دوریه تورینیت؟

٤– چی هیچبر شه زاگانی فکرانه روت؟

٥– آکي کولا کر تگنت که سوبین ووشنام بوتگنت؟

- سئ وانندگ په رون چیزی که دیماشه جُستان گشتگ بوت یکواردگه شه بربگشنت.

- په ای گالان یک یک جمله بلکت

سرودل

برسین

حال و بود

کول داته

زینین

کلازوری

– سئ وانندگ سبخئ ای بهرا«امیت انت، ته وکهولئ دگه باسک، دوست و سیاد دُرا و جوړبیت و گون وشین سرودلی زندبگوازینت» په رون په برزین تواری بوانیت.

کشت و کشار

مخسد:
واندگ بوانںت وبلکنت و کشت و کشاری کدرابزانںت ونسبتیین صفتا درست کننت.

جُست:

۱. به عکسا چیه گندت؟
۲. کدین یکّ وطنی ترخی و دیمریه کنت؟
۳. کدین یکّ ملکی مردم آرام و آسودگه بنت؟

کشت و کشار ترخی و دیما روگی بنیاد زانتگه بیت، هر چنکس که په کشت وکشا را دلگوش بیت وکشارگریی بروکتٜ برز بروت همانکس ترخی و دیمریه کنن.
امی زحمتکشین هم وطن – کابلی، هراتی، مزاری، بدخشانی، ننگرهاری، پکتیایی، بامیانی، کندهاری، هلمندی، نیمروزی و دگه شه بازغدیما به کشارگریا برزین دستی واوندانت. امیٔ وطنیٔ حاکّ، آپ و هوا په کشت و کشارا جوان انت.

به دیمی و هدان کشارگرگون کوگ،غاتر، حر وا شتر النگاره کرتنت که انگته هم به لهتین جاگهان شه گوک ورخت و جُغ و مالگا په ڈگاری لنگارا کار گپتگه بیت.
انون به زندگیی جتاین باران بدل بوگ ودی بوته و به وړوړی کاران آسانی و آساك ودی بوتگیت.
گون علم وزانگی برکتابه کشت و کشاری کاران هم بازبدل بوگ آته په کشت و کشاراشه ماشین ووسیله تومیین گله،دانگ و کیمیا وبین حشمان کارگپتگه بیت که به بروحاصلی گیش بوگا باز پیدگ دارنت.

عزیزین وانندہ گان!

- ای سبخئ نوکین گالانا سایگ بکنت .
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت
- سبخا کراری بوانت وای گالانی ضدا ودی بکنت.

کم

خراب

غدیم

- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی وانندگ گون وت په کشارگریی که گون گوکابیت هبربدیت.
- په ای جملاسئ جواب انت همایرا که پوره و گهترشه مچان انت معلوم کنت.

په لنگا راگون گوکا شه ای وسیلان کار گپتگه بیت.

۱- رخت

۲- رخت وجُغ

۳- رخت، جغ ومالگا

عزیزین وانندہ گان!

- سئ واناندگ ای سبخی یک یک باراپه برزین تواری بوانیت.
- نسبتین (سیادیین) صفت یک کسی یا چیزی نسبتا روشه کنت

چو: چخانسوری، چاربرجکی و.......

شما ای سبخی نسبتیین صفتانا ودی بکنت که گجام کلیمه انت.

- سی واناندگ په رون یک یک نسبتیین جمله بگشت.

شه هما وسیلان که په لنگاراگون گوکا کار گپتگه بیت به جالگا نام گپتگ بوته شما مالوم کنت و بگشت که بیدی ایشی گون چیالنگاره بیت. که به کمین وختی بازین ډگاری په آسانی کشتگه بیت

رخت، جغ و مالگ

تراکتور و ماشین

گسوپین کار:

ای سبخا به وتی کتابچهان بلکت وبه آیوکین روچا به وتی دگه همراهانی دیما په کشت وکشارئ باروا چیزیکه زرتگت هبربدت

عزیزین وانده گان!

- چیزی که انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱- چی بنیادمی براہ وزیب انت؟

۲- کشارگر به چیا گپٌ انت؟

۳- پچی کسیکه کاره کنت نه زانت که روچ چونه گوزیت؟

٤- کشارگر په کئ پیدگه رسیننت؟

٥- گشن و ڈکالی به کي گسا راه ودی کرتگه نه کنت؟

_سئ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتك بوت یکواردگه شه بر بگشیت.

_شه ای گالان **آپ و هوا- روزی- مال- بنیاد** به جالگی جملانی اورکین جاگهان بلکت.

۱-امی وطنی حاک، ______ په کشت وکشاراجوان انت.

۲-گون کشت وکشاری برو حاصلانی گیش بوتنا مردمی______ و ______ بازه بیت.

۳-کشت وکشار ترخی ودیما روگی ______ زانتگه بیت.

تیرماهی موسم

مخسد:
واندگ بواننت،بلکنت تیرماهی موسما درست کننت. وای موسمی ماهانی ناما بزاننت.

جُست:

۱- تیرماه سالئ چنتمی موسم انت؟
۲- تیر ماهئ سه ماه گجام انت؟
۳- به تیرماها در چکانی بلگ چونه بنت؟

تیرماه سالئ سومی موسم انت. (میزان،عقرب وقوس)تیرماهی موسمی ماهانی نام انت. به تیرماهی موسما در چکانی بلگ زرده بنت ورچنت. کرا کرا هوا یخه بیت به تیرماهئ موسما روچ کراکرا گونڈ وشپ تچکه بنت. به ای موسما گوات ولوڑودیه بیت و مردم به سردیی هوش وزمستانی آیگی پکرابنت وپه وتی زمستانا که تیرماهئ پدی موسم انت ضرورتی وڑی چیزانا چو نپت،لٹ ودار،آرت وروگن،پوشاک وبردیوک بر یبره کننت بالی مرگ گون باگ ودر چکانی بلگانی ریتنابه دگه جاگئ روگئ پکرابنت و به گرمین جاهان رونت.

به تیر ماهی موسما درختانی سبزی زیان و بلگانی رنگ زرده بیت. مـردم تیرماهـا زمسـتانی کاسده شـنت پمیشـا کوششـه کننـت کـه بـه ای موسـما وتـی کارانـا پـه شـری در برنـت. بزگروتی ڈگارا تیر ماهین شومه جننت.

بلگانی ریتن

بــاز موسم تیرمـــــــــاه بوت　　سبـــــزی باگانی تبــاه بوت
گوات ســـردین کشگا انت　　سردین مـــــــوسم آیگا انت
درخت بـــوتنت زرد و زار　　بلگ ریتنت خــــــوار وزار
سبزوزردین بلگ رچان انت　　گـــواتی دیـما تچــــان انت
بلبل انت زارو پـــریشــــــان
کیت پدا سیـــائین زمستـــان

عزیزین واننده گان!

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ کنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- سبخا کراری بوانت وای گالانی ضدا شه بتی ودی کنت.

زو زو

گرمیی

روچ

- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی وانندگ په تیرماهی موسـم و آیـی هـوای بـاروا گـون وت هبـر بدیت وشه هر ڈلی یک وانندگی چیزیکه په تیرماهئ بارواشه ای سبخا زرتـه پـه دگـران بگشیت.

عزيزين واننده گان!

- سئ واننده‌گ ای سبخئ يک يک بارا په برزين تواری بوانيت
- بلگانی ريتنی شير اشه بربکنت.
- چيزيکه انون گشتگه بيت په شری بلکت و جائيکه لازم انت تِک، کا مـه، سـواليه و ندائيه علامها نابلت
- – شه جالگئ ماهان، تيرماهی موسمی ماهانی ايشک و آشکا خط بگرت.

حمل

ثور

جوزا

سرطان

اسد

سنبله

میزان

تیرماه

عقرب

قوس

جدی

دلو

حوت

جالگئ جُستانی پسوا ودی بکنت.

۱. مردم به تيرماهی موسما چيه کننت؟

۲. بالی مرگ گون درختانی بلگانی ريتنا چيی پکرابنت؟

گسوبين كار:

هرگجامی شه شما بلگانی ريتنی شئيرا به وتی کتابچهان بلکت.

– چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورنداجُستانی پسوا بگشت.

۱. بالی مرگ کدی به درچکی باشلۀ سرانشت؟

۲. درچك مرگا چی گشت؟

۳. مرگ چی گشت؟

٤. پدوارگ درچك چی گشت؟

- سئ واننگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت یکواردگه شه بربگشیت.

- په ای گالان یك یك جمله بلکت.

تیرماه

کراکرا

گوات و لوڕ

بلگ

بالی مرگ

- سبخئ بنیاد یین بزانتا «تیرماه سالئ سومی موسم انت. به ای موسما درچکانی بلگ زرده بنت ورچنت. کراکرا هوا یخه بیت» په رون په برزین تواری بوانت.

هوایین ترانسپورت

مخسد:

- واندگ بواننت و بلکنت.
- هوایین ترانسپورتی باروا معلومات ودی کننت.
- سوجین صفتانا بزاننت.

جُست:

- به برزگئ عکسا چیا گندت؟
- گجام یکی شه شما شه هوای راها جای شتگت؟
- هوایین ترانسپورت شه دِگار یین ترانسپورتا چه گهتریی داریت؟

هوایین ترانسپورت هما وسیله انت که گون آوان انسان شه یـک جاگهـا بـه دگـه جـاگی رونت و کاینت و ضرورتی وڑی چیزانا برنت و کارنـت. و هـدی کـه انسـان بـالی گرابا جوڑ کرتنت شه هوای راها شوتن و آتنی رساک ودی بوت.انسان په باز آسانی به کمین وهدی جائیکه لوٹتگ بیت شتگ و آتگه کنت و چیزیکه لوٹیتگ بیت بـه هرجـاگی دیـم داتگه کنت.

دیمی وهدان که هوایین ترانسپورت نه ات. انسان په جای شتنا چنت روچ ، هپتگ وماها گوازینتنت. بلی گون هوا یین ترانسپورتا مچین سکی و سوری شه میا نجینا زرتگ بوته ای وسیله دورین راهانا آنکر نزیک کرته که به لهتین ساعت و دقیقان شه یک جاگئ به دگه هندی شتگ و آتگه بیت و بازین چیزی برتگ و آورتگه بیت.
وسیله ایکه شه آوان به هوایین ترانسپورتا کارگپتگه بیت . بالی گراب، بالون و جوڑ کرتگین ماه ودگه انت گون و هده و وختی گوزگ و علم وزانگی دیما روگا به ای بارا باز آسانی ودی بوتگیت.

عزیزین وانندہ گان!

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واننداگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هرڈلی واننداگ په هوایین ترانسپورتی پیدگ و کتاگون وت هبربدیت.
- گجام یکی شه ای وسیلان په انسانانی شوتن و آتنا شه یک هندی به دگه جاگئ جوان انت آیرا ودی ورندا به ایشک و آشکی خطی بگرت.

انسان گون	اشترا اسپا بالی‌گرابا موټرا پادان	زوت وپه آسانی سفرکرتگه کنت.

عزیزین واننده گان!

- سئ واننده‌گ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت

- سوجیین صفت:

جُست (سوج) ی آ‌کلیمه که دیماشه ناما به سوجیین جملا کاینت و پسویش صفت انت. سوجیین صفت گشتگه بنت چو : چون، چه وڑی، چه ڈولی و دگه. دراورو مثال. چونین کتاب: کٹوکین کتاب

چونین مردم: جوانین مردم، گندگین مردم

چونین سفر: جوانین سفر

چه ڈولی موٹر: نوکین موتر

انون دو واننده‌گ

اولی په چونین کوٹگ

دومی په چی رنگی سیبئ

باروا پسو بدینت که به هردو آن صفت بئیت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه زانت ٹک، کامه، سوالیه؟ و ندائیه (:) علامها نابلت.

- سئ واننده‌گ په رون یکی په سفر گون بالی گرابا، دومی سفر گون موٹرا و سومی په سفر گون اشتری باروا چیزیکه زا نت په وتی همراهان بگشیت

- چنت وسیلی ناما بگشت که به هوایین ترانسپورتاشه آوان کارگپتگه بیت.

گسوپین کار:

په هوایین ترانسپورتئ باروا هرگجامی چارکِشک به وتی کتابچهان بلکت.

عزیزین وانده گان!

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱- جولایگ چه کاسبی دارنت؟

۲- جولایگ شه چیا ٹکره گوپنت؟

۳- په ٹکری گوپگا شه چیا کارگپتگه بیت؟

٤- شما به وتی هلک یادگه هلکان جولایگی دیستگت؟

٥- بیدی جولایگا ٹکر گون چیا گوپتگه بنت؟

٦- ٹکری گوپگی کارخانئ پیداورباز انت یا جولایگی؟

- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت یکوارشه بربگشیت.

گون ای گالان جمله جوڑبه وتی کتابچهان بلکت.

هوایین سفر

شتن و آتن

- سئ وانندگ سبخئ بنیادین بزانتا «هوایین ترانسپورت هما وسیله انت که گون آوان انسان شه یک جاگه به دگه جاگئ رونت وکاینت و ضرورتئ وڑی چیزانا برنت و کارنت» په رون په برزین تواری بوانت.

ماسیین زوان

مخسد:
واناندگ بوانت و بلکنت.
ماسیین زوانی باروا معلومات و دی کننت.

جُست:
- کئ گشیت به گجام زوانا هبره دیت؟
- کئ گشتگه کنت شمی ماسیین زوان چی انت؟
- بیدایشی که هبره دیت به وتی ماسیین زوانا لکتگ وونتگه کنت؟

به کسانی و گونڈکیی وهدا اولی چیزیکه گونڈین زاگ هیله زورنت ماسیین زوان انت ماسیین زوان گونڈوا واک دنت که گون وتی گسی مردمان هبربدنت و آوانی هبرانا سر پدبیت.
اما گون زوانا گون وتی ماس، پس، براس ودگه نزیک ووتی هم صنف و معلمان هبره دین و باز چیز اناشه آوان کوشکنن و هیله زورن شه وطنئ اساسیین قانونئ (۱٦) مادئ دیما په وطنی زوانانی ودودیما روگا کټوکین گام گیج بدیما گپتگ بوته پمیشا په بلوچین واناندگان هم به مکتبان به آوانی ماسیین زوانا ونتن و لکتنئ رساك بربیر بوتگیت.
بلوچیئ زوان هم شه راست به چپئ نیمگا لکتگ و وانتگه بیت پمیشا ای زوانئ الفبا دگه زوانانی الفبای وڑا انت بلی کمین توپیری به آیی دیستگه بیت شما به اول، دوم و سوم صنفان گون بلوچیی زوانی الفبای حرف و گالان موتگ بوتت حرفانا درست کرتت که حرف هما علامه انت که شه آوان کلیمه و شه گالان جمله جوڑ کرتگه بنت و انون ای وساودی کرتگت که به وتی ماسیین زوانا چیزی بوانت و بلکت.

په وانتن و لکتنا بازکوشست بکنت هرچنکس گیشتر بوانت و بلکت گون وتی زوانا گیشتر بلده بیت. همیکه یکی وانیت آدگه بشکننت، په زوانی هیل زرتنا باز پیدگ داریت.

په زوان ودود وربیدگئ ود و دیما روگا وانگ ولیکگ مزنین تاثیری داریت پمیشا باید به وتی زوانی وانگ و لیکگ و هبرداتنا باز دلگوش بکنن.

عزیزین وانده گان!

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت
- دو وانندگ په رون نوکین سبخابوانیت.
- ای نیمگین جملا به وتی کتابچهان بلکت به جملئ جالگاسئ کلیمه دیستگه بیت که اگه یکی شه آوان گچین بیت جملا پوره کنت. آ کلیما ودی بکنت.
- به گونۀ کیی وهدا اولی چیزیکه............ هیله زورنت ماسیین زوان انت.

۱- ورنا

۲- گونۀین زاگ

۳- مزن

- پنچ ۀل بیت و هر ۀلی وانندگ شه ای گالان په جملانی اورکین جاگهان گچین ورندا په رون په وتی هم صنفان بگشت.

کلیمه جمله زوانا لکتن و وانتن نکل و آسمانک

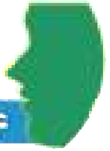
۱- شه حرفان ________ جوۀ کرتگه بیت.

۲- شه گالان ________ جوۀکرتگه بیت.

۳- وانندگ باید به وتی ماسیین ________ بلکنت و بوانت.

٤- به ماسیین زوانا ________ زوانا پرواکه کنت.

٥- شما کوشست بکنت که________ بلکت و بوانت.

عزیزین وانندہ گان!

– سئ وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په رون په برزین تواری بوانیت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه زانت ټک کامه، سوالیه و ندائیه بلت

- جالگا کلیمه بی ډول انت آوانا په ډول بلت و جمله جوړ بکنت.

زوانا گون وتی ماس و پس اما گون براس و دگه نزیک و وتی هبره دین و معلمان و هم صنف.

مدت:

اگه جوړ کرتگ نه کرتت ای کیشکا بوانت.

اما گون زوانا گون وتی ماس، پس، براس ودگه نزیک ووتی، هم صنف و معلمان هبره دین.

گسوبین کار:

ای سبخا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولئ باسکان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

جُست:

١- ڈموکراسی چیاشت؟

٢- ڈموکراسی نظام به چیی سرا اوشتاته؟

٣- بیباکی ووت سریا آزاتی گشتگه کنن؟

٤- مردمگری چیاشنت؟

٥- به ڈموکراسیا گجام آزاتی انت؟

- سئ واننده گ په رون چیزیکه دیماشه جُستان اوشکتت شه بریکواردگه بگشت.
- په ای گالان جمله جوڑ بکنت.

- ماسیین
- واک
- گون زوانا
- کوشکنن
- په وطنی
- بلوچیین واننده گ

- سبخی بنیادیین بزانتا «به کسانی وگونڈکیی وهدا اولی چیزیکه گونـڈین زاگ هیلـه زورنت ماسیین زوان انت» په رون په برزین تواری بوانت.

مخدرین چیز

مخسد:

–وانندگ بواننت و بلکنت. شه مخدرین چیزانی تاواناسی بنت.

– مخدرین چیزانی عملئ گندگیا بزاننت.

جُست:

۱– مخدرین چیز گجام انت؟

۲– شه چلیم ، سیگار و چرسا په عملیا چه ودیه بیت؟

۳– پچی مردم شه تریاکی و عملیان بده برنت؟

٤– شراب په مردما چه تاوانه رسینیت؟

پوډر (هیروئین) چرس، سیگار کشتن و نسوار پوک داتن و شرابی وارتن که انسانا به نشیابارت مخدرین چیز گشتگه بنت. ایشانی کَشتن، پوک داتن و وارتن په انسانا سک تاوان داریت.

مخدرین چیزانی عملی وت وتی زندگیا خرابه کننت. گون ناجوڑیان دیم دیمه بنت شه چلیم و سیگاری کشتنا په مردما نفس تنکی ودیه بیت و عملیانی دپ گندگین بوی دنت دنتانش خرابه بنت و اشتیاش زیانه بیت.

شه هیرویین و تریاکی کشتنا مردمئ رنگ زرد و خرابه بیت و ای عملیانی زند تال و شورانت، روچ په روچ لاگره بنت، کاری وسا نه دارنت، په وتی عملی ودی کرتنا هر رازی جرمی تسره کننت.

یکی دگه شه مخدرین چیزان که بنیادمی پکر و دماغا بی واک و توک ووجودا خرابه کنت شراب انت شرابی وارتن حرام انت.

عزیزین واننده گان!

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- وت و وتی مشترکین ضمیر انت به ای سبخا آوانا ودی و هما جملا که ای کلیمه به آیی انت به وتی کتابچهان بلکت.
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی وانندگ گون وت په مخدرین چیزانی گندگین تاثیر و عملیانی بدین زندگیی باروا هبربدیت.
- گون ای گالان جالگی نیمگین جملها نا پوره کنت.
- **شه هیرویین**
- **په روچ**
- **جرمی**

________ و تریاکی کشتنا مردمئ رنگ زردو خرابه بیت. ای عملیانی زند تال و شورانت، روچ ________ لاگره بنت، کاری وسا نه دارنت و په وتی عملی ودی کرتنا هررازئ ________ تسره کننت.

عزیزین واننده گان!

- سئ واننده گ ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- جالگابی ډولین جملی انت – سی وارپه جوانی بیتوار

بوانت ورندا آیرا په ډول به وتی کتابچهان بلکت که پورهین مانای بدنت.

مخدرین زندگیا عملی وت وتی چیزانی خرابه کنت.

اگه لوټت بزانت که جوړ کرتگ کرتت یا نه ای کشکا راست بوانت.

مخدرین چیزانی عملی وت وتی زندگیا خرابه کنت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و ټک ، کامه، سوالیه، و ندائیه علامهانا جائیکه لازم انت بلت.
- شه ای سئ پسوایکی راست انت آیراودی به وتی کتابچهان بلکت.

۱- مخدرین چیزانی عملی جوانین زندگی دارنت.

۲- مخدرین چیزانی عملیانی زند تال و شورانت کاری وسانه دارنت.

۳- مخدرین چیزانی عملی باز کاره کنت.

گسوین کار:

هرگجامی شه شما سئ کشک به وتی کتابچهان په مخدرین چیرانی گندگین تاثیرا بلکت و دگه روچی په وتی هم صنفان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت

جُست:

۱- گاجیان چونین واندگی ات؟

۲- گاجیان شه شیواری وکوشستا به چیارست؟

۳- جنگیان گون کئ همراه بوت؟

٤- چی جنگیانا زردو لاگر کرت؟

۵- دمیکه گاجیان جنگیانا ناجوڑ، زرد و لاگر دیست چی گشت؟

٦- کئ جنگیانا به ای حالا رسینت؟

- سئ واندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان اوشکتت شه بر بگشیت.

- گون ای گالان جمله جوڑ کنت.

مخدرین چیز

نشیه

هیرویین

- سئ واندگ سبخی بنیادین بزانتا «پوڈر(هیروئین)، چرس، سیگار کشتن و نسوار پوك داتن و شرابی وارتن که انسانا به نشیابارت مخدرین چیز گشتگه بنت. ایشانی کشتن پوك داتن ووارتن په انسانا سك تاوان داریت» په رون په برزین تواری بوانت.

بزانت بلد

گال	مانا	گال	مانا
درستی	بلد	دیمونی	قربانی
سدک و باور	عقیده	رادگن	دیمارون
زوال بوتن	مرتن	شان	سربرزی و عزت
ناکو	پسئ براس یاماسئ براس	سگار	زهم وکاتار
بروکٹ	حاصل	استمان	مخلوک
منع	دیمگیری	لکتن	نبشته کرتن
جورینتنت	پازابه کرتنت	پیدگ	نپ
اڑ	ناچار	تهئ	داخلی
پیڑی	صد سال،یک قرن	پسو	جواب
ڈل	گروپ	سون	نیمگ، دیم
جُست	سوج	درا	معلوم،پیدا
جاندومی	دوزوخ	کوڑوا	دنیا، جهان
کدر	رو	کاروکرد	فعالیت
ترخی	دیماروگ	سربادیوکی	مہرانگی
واهگ	امیت	تل و توکا	تها
دیار	جاگه و هَند	سرجم	مُچ، یگجا، پوره
پٹ	گیابان	گس	لوگ
زهم	کاتار	گسویین	لوگیین

گال	مانا	گال	مانا
مہرا	باتر	سروارا	اولسرا
ازم	موکل، رساک	سوب	کامیابی
مین	به گلئ تهابند منتن	بوجت	پوره کرت
بوجنت	پوره کننت	وڑوڑی	راز رازی
سروپاسرداشتن	چاریی چیرا داشتن	عمری گوازینتگتن	بازین سال گوازینتگن
دربرتن	تسرکرتن، دیمابرتن	سوگ	غم
بي توری	سکی،ظُلم	خپه	ناوش، زار
یله	پاچ	درچک	درخت
دپ بستگ	بي زوان، مال، حیوان	اولسیین	مردمیین
کرزیت	کدر داریت	لبزانک	ادبیات
ٹِک	(.)	دراکنوک	نشان دیوک
کامه	(،)	غوٹ	پوره
ندائیه	(!)	پٹ و پول کرتن	**شه وت کرتن، معلوم کرتن**
سوالیه	(؟)	گشوک	هبردیوک
لبیس	پچ و پوش	حُب	مهر، دوستی
جدی	هجری شمسیئ دهمی ماه	درور	مثال
دانگ و توشگ	ورگیین چیز	راهی دراجی	راهی کشا
لوتین	حشک و بي آپین	پجارتن	بلد بوتن
ماری	سواریي اشتر	کُره اسپ	اسپی کُرگ
لیرہ	نرین اشتر	شور آوگ	سروتوار

گال	مانا	گال	مانا
دوار	نپاد	زنڈ	پتن، پُرگور
میش	مادگین پس	سُم	اسپی پادی سم
بگانی	بازین اشتراني	سنٹ	نول
چولین	حشک و بي آپین	سوک	به کشاری وختاردیت
لج پال	ننگ پال	پیٹ	گندگ گشتن
داب	ڈول، دود	مودگ	غم وسوگی گریوگ
چکاس	آزمایگ	لڈوبار	به دگه جاگی لڑتن
غدی کرتن	آپی اندازه کرتن	تپاک	یکویی یکجایی
هم زات	هم سن	نپاک	دوری، جتایی
سری پاچ آورتن	وتراسرپد کرتن	زنگ و آه	نالگ و کوکار
پا	آسر، نتیجه	واجه کار	واز دار، کاری اختیار دارو مزن .
شومان	پشیمان	ککڑبوتن	گون نا پاکیالوڑبوتن
ناخست	خراب	ککڑ	کچٹ
بارین	مگه	گونڈ	کسان
چُلوک	کسانین ماهی	گونڈین	کسانین
رود	تچوکین آپ	پنت	سوگه
تچکی	دراجی	ای واری	ای گشتی
جور دار	زهر دارد	عدل	بریبری
دسترسی	واک ووس	مرد مگری	نیکین رویه

گال	مانا	گال	مانا
کُرک	**مالانی مودی چیری پُٹ**	وڑ	لایک
رستر	دد درنده	وڑ	ڈول
کلونڈ	مُرگانی ساتنی جاگه	پوه وسرپد	زانوک، زانا
گسویین حیوان	هماحیوان که گون انسانا موتگه بنت	آگده دار	ذمه وار، مسول
خو	عادت، هیل گپتن	دیم دیگرا	روچی دیگرا
هیل زرتن	یات گپتن، بلد بوتن	کٹ و باس	باس و هبر
گچین	درگیتن	مَدَت	دستگیری، کمک
گٹ	مشکول	مکران	**به بلوچستانا جاگی نام انت**
هتیار	سلیح	سراوک	کئومی مزن
وتی و سیاد	نزیک و سیاد	پرزند	زاگ، بچ
پاس	وخت ووهده	ڈاک	خط و کاگدانی بروک
کلا زوری	وشین حالی داتن	سره ین درجه	برزین درجه
ڈُکالی	نیسگاری، ناداری	رچان	ریتني
تچان	رادگ	ترانسپورت	روگ وآیگ و بَرَگ و آرگی وسیله
هَندی	جاگئ	هیل زرتن	یات گپتن
آسمانک	نکل، داستان	تال و شور	خراب، گندگ
رَخت	تچک ومزنین لتي که لنگارئ تیش به آیی مان آورتگه بیت .		
جُغ	لتیکه به لنگارئ جفتئ گوکانی کوپگا مان آورتگه بیت.		

گال	مانا	گال	مانا
مالگ	تچکین پُرگورین لتی که رنداشه لنگارا کشتگین ډگاری سرا برتگه بیت.		
عملی	کسیکه گون وارتنی و کَشتنیین چیزا خوبگیت.		
بالون	هُپوک، مزنین پیلکی که به تهی گیسه کننت که به هوا بروت.		

بن چمگ

- بلوچیئ زوان راهبند، ع. پهوال ا.ا.ج علومی اکادمی هجری شمسیی ۱۳۶۲ سال.
- بلوچیئ متل گالوار. نزار و پولکار ولی محمد رخشانی.
- بلوچیئ گالبند، ع. پهوال.
- سید گنج "سید هاشمی".
- براهدارین پل شه بلوچیئ لبزانکئ باگا. ع. پهوال هجری شمسیی ۱۳۶۶ سال.
- بلوچی بوانیں عبدالکریم "راجی".

معارفئ ترانه

پادبیت مزن و گـونڈو په نپ و کار معارف

آبـات بساتت درو دیـــوار معـــارف

بترا کینت دلانا بکنت حـــون جگـــرانا

شـــاداب بســـاتت گل و گلزار معارف

حون بنت دل وکپ جگر و چم بنت کور

بـاکی نی که سبز مانیت چمن زار معارف

مـــا علمی گنوک و ادبی اشخی جنوکن

پـروا، نه انت ما را چه شنزار معـــارف

پـــــروانه سپت هستن و پـــروانه ڈولا

سوچـــن پروبالا ناگـــون نار معارف

مـــا تنگ و گٹ هشک و هینار زوانن

کـــورن پمـــا چمگ و ابشار معارف

اپسوز کـه هست "سرمچار" یک نپسی ترا

کمنت کـــه بکنی ندر بدر بار معـــارف